

Forord

Denne oppgaven er skrevet som en avsluttende del av mastergraden i medier, kommunikasjon og informasjonsteknologi ved NTNU i Trondheim. Disse to årene har, som klisjeen sier, flydd forbi. Forhåpentligvis er jeg litt klokere enn da jeg startet og flere minner rikere.

Først og fremst ønsker jeg å takke min flinke veileder, Fredrik Mørk Røkenes for gode råd, tips og veiledning. Takk for at du har hatt troen på meg og min oppgave, det har hjulpet veldig.

Takk til rektor ved Libakken skole og elevene som stilte opp til fokusgruppeintervju.

Stor takk til rettskrivingsguru Øyvind og motivator Åshild. Nora for å gi meg det beste selskap på lesesalen, spesielt i påsken da alle andre tok ferie. Ane Sunniva for motivasjon og støtte gjennom to år.

Og til slutt en stor takk til lesesalgjengen som har ledd, stresset, svettet, jobbet og lunsjet sammen de siste ukene før innlevering. Vi kom i mål og godt er det.

Trondheim, 6. juni 2017

Mari Lemme

Sammendrag

I denne oppgaven tar jeg for meg fenomenet mobilforbud i ungdomsskolen. For å få innsyn i dette har jeg utført fire fokusgruppeintervjuer med en 10. klasse i Trondheim som praktiserer mobilforbud. Med utgangspunkt i disse vil jeg belyse hvordan et mobilforbud fungerer fra elevenes perspektiv og hvilke erfaringer de har gjort seg etter ett år med forbud. Videre ser jeg nærmere på generelle utfordringer og muligheter et mobilforbud i skolen fører med seg.

Elevene forteller at det er svært få som leverer inn telefonen om morgenen. De har den heller i skapet i gangen. Grunnen er ikke fordi de skal bruke den, men den gir dem en trygghet. Denne tryggheten handler om tilgjengelighet til mobiltelefonen, dersom noe skulle skje og de har behov for å ringe til foreldre. Mobilforbudet blir håndhevet ulikt blant lærerne ifølge elevene. Dette fører til en usikkerhet blant elevene om hvorvidt mobilforbudet fungerer eller ikke. Oppfølging av lærere og tydelige retningslinjer er viktig selv ved innføring av et mobilforbud.

Fravær av mobiltelefonen i skolen kan være et hinder for barn og unges utvikling av digitale ferdigheter knyttet til mobilbruk. Barn og unge har en høy teknisk kompetanse når det kommer til bruk av digitale verktøy. Likevel bør skoler fokusere på å lære elevene til å forstå konsekvenser av deres mobilbruk.

Abstract

In this thesis, I want to study how students experience a mobile ban at school. To gain insight to this phenomenon, I have carried out four focus group interviews with a 10th grade in Trondheim that practice a mobile ban. Based on these, I would like to illustrate how a mobile ban works from the students' perspective and what experiences they have made after a year of prohibition. Furthermore, I look at the general challenges and opportunities that a mobile ban in schools can bring.

Most of the students do not hand in their phone in the beginning of the school day. They usually keep it in the hallway locker. The reason for this is not because they are going to use the mobile phone, but it gives them a sense of safety. This safety is about accessibility to the mobile phone, if anything should happen and they need to call their parents. The mobile ban is handled differently among the teachers according to the students. This leads to an uncertainty among the students about whether the mobile ban is working. This address the importance of having good guidelines even when introducing a mobile ban.

The absence of the mobile phone in school can affect the students' knowledge about digital literacy. Children and youths have a high level of technical expertise when it comes to use digital tools. Nevertheless, schools should focus on teaching students to understand the consequences of their mobile use.

Innholdsfortegnelse

Forord.....	i
Sammendrag.....	iii
Abstract	iii
1. Innledning.....	1
1.1 Bakgrunn	1
1.2 Formål med oppgaven	3
1.3 Personlig motivasjon	3
1.4 Problemstilling	4
1.5 Oversikt over oppgaven.....	4
2. Tidligere forskning og teori.....	7
2.1 Mobil og forbud	7
2.2 Mobilforbud i skolen	9
2.3 Litteraturgjennomgang	11
2.4 Argumenter for et mobilforbud	13
Tall og fakta om medievaner.....	13
Avhengighet	14
Digital mobbing.....	15
Distraksjon	15
2.5 Argumenter mot et mobilforbud.....	16
Retningslinjer for mobilbruk	17
Digitale ferdigheter.....	18
IKT-verktøy.....	19
3. Metode.....	21
3.1 Valg av metode.....	21
3.2 Casestudier	21
3.3 Fokusgruppe	22
3.4 Utvalg	23
3.5 Intervjuguide	23
3.4 Datainnsamling.....	24
3.6 Reliabilitet	26
3.7 Validitet	27
3.8 utfordringer og begrensninger	28
3.9 Generalisering	29
4. Analyse.....	31

4.1 Elevene sine medievaner	31
4.4 Erfaringer med mobilforbud.....	36
4.5 Innlevering av mobil	37
4.6 Sosialisering	39
4.7 Konsekvenser av brudd på mobilforbud.....	39
4.8 Teknologibruk i skolen.....	40
4.9 Digitale ferdigheter.....	41
5. Diskusjon.....	43
5.1 Mobilbruk.....	43
5.2 Mobilforbud	45
5.3 Teknologibruk i skolen.....	47
6. Avslutning	49
6.1 Avsluttende betraktninger	49
6.2 Begrensninger.....	50
6.3 Veien videre	51
Referanseliste	53
Appendiks.....	56
A: Godkjennelse fra NSD.....	56
B: Intervjuguide.....	57
C: Informasjonsskriv til skole	59
 Figur- og tabelliste	
Figur 1: «Snapstreak»	32
Tabell 1: Databasesøk.....	12

1. Innledning

Da jeg for over 15 år siden startet i 8. klasse ved Voss ungdomsskole hadde jeg akkurat fått min første mobiltelefon, en Nokia 3210. Med denne kunne jeg ringe og sende meldinger, men det viktigste av alt var at jeg kunne spille Snake¹. I friminuttene hang vi over telefonen for å se hvem som kunne få flest poeng, helt til det ringte inn og vi la mobilen i sekken, og ventet til det skulle ringe ut på nytt.

I dag er kommunikasjon noe av det viktigste med mobiltelefonen vår. Den hjelper oss å holde kontakten med nære og kjære. Men likheten stopper kanskje der. Dagens smarttelefoner slik som Apple iPhone og Samsung Galaxy gir oss ikke bare tilgang til å ringe og sende meldinger. Gjennom digitale medier slik som Facebook², Snapchat³ og Instagram⁴ kommuniserer vi ikke lenger kun med tekst og tale, men multimodalt (Kress, 2010) med bilder, lyd og video, med eller uten filter og emojis⁵. Utviklingen har gått så raskt at vi tilbake på 2000-tallet nesten ikke kunne forestille oss alt vi i dag har tilgjengelig på mobiltelefonen, kun et tastetrykk unna.

Barn og unge spiller ikke lenger Snake i friminuttene. De snapper, chatter, liker og tagger⁶. Tilgang til spill, sosiale medier, Internett, nyheter, kommunikasjon fra mobilen er uendelig. De er tilkoblet hele døgnet, hvor enn de går. Selv om mulighetene er mange, kommer det også med utfordringer. Avhengighet og forstyrrelser er eksempel på dette.

1.1 Bakgrunn

Norge er ett av landene i verden med mest tilgang på teknologi – ikke bare i industri og arbeidsliv, men for barn og voksne flest. Tilgangen på digitale verktøy og Internett er høy, og generelt sett kan vi si at «alle har Internett» (Medietilsynet, 2016). Fordi verden rundt oss blir mer og mer digital forventes det også at skolen tar del i denne utviklingen og møter de muligheter og utfordringer teknologien fører med seg på best måte. Skillet mellom skole og fritid har blitt mer utydelig med smarttelefonens ankomst (Turkle, 2011, s.13). Så hva er den beste

---

¹ Snake er et mobilspill som ble svært populært på de første Nokiatelefonene.

² Sosialt nettverk hvor du kan kommunisere med venner over hele verden.

³ Sosialt media som gir mulighet å sende korte bilder og filmer til kontakter på en mobiltelefon.

⁴ Sosialt media der du kan legge ut egne bilder og følge med på hva venner legger ut.

⁵ Smilefjes eller tegn som brukes i digitale meldinger, f.eks på Facebook.

⁶ Snappe: Sende melding på Snapchat, chatte: korte samtaler i sosiale medier, liker: Like bilder eller tekst på sosiale medier, tagger: Merke venner i bilder i sosiale medier.

løsningen? I stortingsmeldingen om motivasjon – mestring – og muligheter for ungdomsskoletrinnet står det følgende:

Mange elever har problemer med å prioritere å bruke tid på fag og følge med i opplæringen når for eksempel spill og venner bare er noen tastetrykk unna. Bærbare datamaskiner på hver pult og mobiltelefoner med Internett i hver lomme stiller store krav til læreren. God klasseledelse, tydelige regler og bevissthet om når og hvordan IKT skal brukes, blir enda viktigere i det digitale klasserommet. God bruk av IKT betyr ikke at alle elever skal være på nett hele tiden. Bruken av digitale verktøy skal være målrettet og styrt av læreren. Ofte vil det være naturlig at elevene slår ned skjermen og at en projektor eller interaktiv tavle benyttes i stedet for individuelle PC'er. Regler for IKT-bruk som følges opp, kan hjelpe elevene til å konsentrere seg om oppgaven. (Kunnskapsdepartementet, 2011, s.40)

Flere skoler velger å innføre et mobilforbud for å kontrollere elevens mobilbruk i skoletiden. Slik som Høylandet skole i Nord-Trøndelag (Egge, Børstad og Lorentzen, 2015). En utilgjengelig mobiltelefon kan hjelpe elevene med å fokusere på det de skal, som er å lære.

Mobilforbud er ikke et nytt fenomen. Allerede i 2005 innførte Høylandet skole mobilforbud, og praktiserer det fortsatt (Egge et al., 2015). Likevel er det fortsatt ulike syn på hva som er rett og galt ved å velge eller ikke velge et forbud mot mobilen i skolen. På den ene siden har du de som mener mobilen forstyrrer undervisningen og tar for stor plass i skolen. Det er blitt et stort problem, og løsningen er å gjøre tilgangen til distraksjon mindre for elevene gjennom forbud. På den andre siden er det de som mener et mobilforbud ikke speiler den verden vi lever i. Digital kunnskap om medier og teknologi er viktig. Det å forby mobilen på skolen kan hindre en slik læring.

I en mye omtalt studie utført i Storbritannia har de forsket på effekten mobilforbud har på elevenes prestasjoner (Beland og Murphy, 2016). Denne viser at elevene presterer 6,41 prosent bedre på tester når de ikke får bruke mobilen på skolen. Dette er interessant med tanke på bruk av mobiltelefoner og annen teknologi i skolen, og retter søkelyset mot hvor stor innvirkning mobiltelefonen har på barn og unges liv. Det studien til Beland og Murphy (2016) ikke viser som jeg ønsker å vise med min studie er hvordan et mobilforbud oppleves av elevene på skolen.

1.2 Formål med oppgaven

Jeg vil med denne oppgaven prøve å få en bedre kjennskap til fenomenet mobilforbud i skolen. Fokus vil være på elevenes erfaringer, tanker og holdninger til et slikt forbud. For å få en bedre forståelse ønsker jeg i tillegg å se på elevenes mobilvaner og deres holdninger til bruk av annen teknologi i undervisningen. Målet med oppgaven er ikke å komme med en konklusjon om mobilforbud er veien å gå eller ikke, men å belyse både de fordeler og ulemper det kan føre med seg.

Det er tidligere ikke gjort mye forskning på dette området, noe som gjør det både spennende og interessant å undersøke fenomenet nærmere. Som forsker vil min primære oppgave være å stille de spørsmål som kan gi svar på hvorfor elevene opplever og handler som de gjør (Kvale og Brinkmann, 2015). Jeg håper at denne oppgaven kan gi en bedre forståelse av fordelene og ulempene til et mobilforbud, sett fra elevenes ståsted. Samtidig håper jeg at denne oppgaven kan tilføre ny kunnskap om barn og unges holdninger til bruk av mobiltelefon og annen digital teknologi i skolen.

1.3 Personlig motivasjon

For å være en person som til tider kan føle meg ganske avhengig av mobiltelefonen selv, var det ikke vanskelig å kunne relatere seg til problemstillingen i denne oppgaven og finne motivasjon til å skrive. I nettavisene skrives det stadig om skoler som innfører mobilforbud, og skoler som går motsatt vei og satser på bruk av mobil i undervisning. Eksempler på dette finnes blant annet på nrk.no der overskriftene lyder som følger, «Må legge bort mobilen når de kommer til skolen» (Barsten, 2016) og «Mobiler gir skolene muligheter de har drømt om lenge» (Strøm, 2017). I begge nyhetssakene presenterer skolelederne og lærerne gode argumenter for sine valg.

Om det finnes en fasit er jeg usikker på, og det som fungerer for noen fungerer ikke nødvendigvis like bra for andre. Jeg syntes temaet ble mer interessant jo mer jeg leste om det, både teori, forskning og avisartikler. Det at alle som har gått på skole kan relatere seg til det gjør det spennende å snakke og diskutere om temaet med andre også. Noe av det som har motivert meg underveis i denne prosessen er å se hvordan andre relaterer seg til problemstillingen når jeg har fortalt hva jeg skriver om.

1.4 Problemstilling

For å komme nærmere en forståelse rundt mobilforbud i skolen har jeg gjennomført en kvalitativ casestudie. Casen jeg valgte meg var en 10. klasse som har hatt mobilforbud i ett år. Ved å gjennomføre fokusgrupper ønsket jeg å få innsyn i elevenes erfaringer, både positive og negative, for å belyse hvilke utfordringer et slikt forbud fører med seg. Samtidig ønsket jeg å se nærmere på hvilket forhold elevene har til mobiltelefonen og annen teknologibruk, både i fritiden og på skolen. Innføring av et mobilforbud påvirkes av både elever, lærere og foreldre. For å begrense min problemstilling valgte jeg å ta utgangspunkt i et mobilforbud fra elevenes ståsted.

På bakgrunn av dette er problemstillingen for oppgaven min følgende:

Hvilke erfaringer har elever til et mobilforbud i ungdomsskolen?

For å besvare problemstillingen min har jeg valgt å undersøke den gjennom tre underspørsmål:

- Hva kjennetegner elevenes mobilbruk?
- Hvordan opplever elever et mobilforbud i ungdomsskolen?
- Hvilke holdninger har elevene til bruk av teknologi i undervisningen?

1.5 Oversikt over oppgaven

I kapittel to presenterer jeg relevant teori ut ifra problemstillingen jeg ønsker å besvare. Jeg legger vekt på både utfordringer og muligheter med mobilbruk i skolen for å vise hvilke argumenter som ligger til grunn for et mobilforbud. Det er tidligere ikke gjort mye forskning på temaet, men for oppgaven sin del vil det også være interessant å se hva tidligere forskning sier om mobilbruk generelt, da med tanke på hvilken påvirkning det har på barn og unge. Videre har jeg definert ulike begreper for å gi leseren en bedre forståelse for hva et mobilforbud innebærer.

I kapittel tre forklarer og begrunner jeg valg av metode og valg av casesdesign. Her beskriver jeg også detaljert hvordan jeg har planlagt og gjennomført datainnsamlingen ved hjelp av fokusgrupper.

I kapittel fire og fem presenteres mine funn fra datainnsamlingen. Funnene drøftes så i lys av teorien for finne svar på min problemstilling.

Avslutningsvis i kapittel seks kommer jeg med en kort oppsummering av oppgavens viktigste funn. Her tar jeg også for meg veien videre for andre som ønsker å forske mer på mobilbruk eller mobilforbud i skolen.

2. Tidligere forskning og teori

I dette kapitlet tar jeg for meg tidligere forskning rundt fenomenet mobilforbud. Annen forskning basert på konsekvenser av mobilbruk, både i skolen og ellers i hverdagen er også relevant. Jeg ser også nærmere på ulike begreper og teorier som vil bidra til en større innsikt i analysekapitlet senere i oppgaven. Det første jeg tar for meg er forklaringer av begrepet mobilforbud ved å se på betydningen av mobil og forbud hver for seg. Mobilforbud praktiseres gjerne ulikt fra skoler til skoler, dette vil jeg gi eksempler på underveis i teorikapitlet. Videre skal jeg redegjøre for litteraturgjennomgangen min ved å gi en oversikt over tidligere forskning og litteratur som er gjort om tema mobilforbud og mobilbruk i skolen. Litteraturgjennomgangen vil tydeliggjøre hvorfor jeg har valgt å forske på det jeg gjør. Til slutt vil jeg gå inn på ulike argumenter som ligger til grunn for innføring av mobilforbud på skolen og argumenter som taler mot et mobilforbud.

Med dette teorikapitlet ønsker jeg å gi leseren en oversikt og forståelse for ulike sider ved et mobilforbud, og se hvilke muligheter og utfordringer mobiltelefonen fører med seg.

2.1 Mobil og forbud

For å få en bedre forståelse på hva et mobilforbud innebærer har jeg valgt å se nærmere på betydningen av ordene mobil og forbud. Først vil jeg ta for meg ordet mobil og dets betydning.

Mobil

Mobil i denne sammenheng er en forkortning av ordet mobiltelefon. Mobil betyr i utgangspunktet bevegelig, flyttbar, bærbar (Nordbø 2009). En mobiltelefon kan dermed defineres som en bærbar telefon. Mobiltelefonene som kom på 80-tallet kunne veie opp mot 17 kilo og var ikke spesielt mobile (VG-Partnerstudio, 2017). Denne kunne brukes til å ringe med, og det var stort sett det. Da GSM-nettet ble utbygd på 90-tallet kom også muligheten for å sende korte tekstmeldinger, såkalt Short Message Service (SMS) (Huse, 2011). I 1998 hadde 20 prosent av norske ungdommer fra 13 til 20 år en mobil, for 13 åringene var det kun 2,95 prosent (Telemuseet, u.å.). Tredje generasjons mobilnett (3G) ble lansert i 2001 (Huse, 2011). Da fikk vi muligheten til å overføre data, bilder og film. Med de nye mulighetene

teknologien legger til rette for utvikles også nye, bedre og raskere mobiltelefoner, og i 2007 lanserte Apple iPhone.

Etter at vi fikk tilgang til Internett fra mobilen har den utviklet seg til å bli en smarttelefon. Ifølge Det store norske leksikon er definisjonen av en smarttelefon, en avansert mobil enhet som kombinerer funksjonalitet fra en mobiltelefon og en datamaskin sammen med et mobilt operativsystem (Øverby, 2016). Henry Jenkins' (2006) modell om konvergens viser til en sammensmelting av ulike ting, som i dette tilfellet er sammensmelting av mobiltelefon, Internett og datamaskin. Det fører også til at skiller mellom det private og offentlige, produksjon og forbruk, lokalt og globalt blir visket ut (Antique, 2015, s. 159). Grensene mellom TV, PC, Internett og mobiltelefon er ikke like tydelige som de var tidligere. Vi har i dag tilgang til alt dette fra en mobiltelefon. Tilgangen til Internett på mobilen fører med seg at den både kan sees på som en trussel for elevens konsentrasjon i skolen samtidig som den kan gi flere muligheter innen læring.

Med den teknologiske utviklingen er det flere apparater som kan gå under denne beskrivelsen. Dermed er det flere teknologier som, ifølge Jenkins (2006), konvergerer og smelter sammen hvor skillene mellom dem gradvis forsvinner. For eksempel er en mobiltelefon i dag mer enn bare en telefon. Den er også en musikkspiller, en spillemaskin, et foto- og videokamera, og en datamaskin med muligheter til å koble seg til Internett. Fordi man kan gjøre det samme på flere ulike enheter, må reglene i skolen være tydelig i hva de mener med mobilforbud.

Forbud

Et forbud handler om å nekte noen å ta i bruk noe eller å gjøre en spesifikk handling. Det er som regel begrenset til å gjelde en gruppe personer eller et bestemt område. Ser vi i tobakksskadeloven (1973) inneholder denne flere forbud, der blant annet salg av røyk er forbudt til personer under 18 år, samtidig som tobakksbruk er forbudt i grunnskoler og videregående skolars lokaler og uteområder. Formålet med slike forbud er å begrense de helseskader som tobakksvarer medfører og forebygge at barn og unge begynner å bruke det. Gjennom et forbud ønsker man å endre holdninger og adferd.

De fleste forbud har en form for straff eller konsekvens dersom man bryter dem. Forbudene i tobakksskadeloven er bunden av norsk lov og kan straffes med bøter for personer som bryter dem. For andre typer forbud som ikke er bunden av lov vil det variere hvilken straff man kan få. Ser vi på et mobilforbud kan konsekvensen for de som bryter reglene være at læreren inndrar telefonen eller gir eleven en merknad. Noen skoler velger å fokusere mer på at de er en mobilfri skole og ikke har et forbud. Et forbud forbindes ofte med noe negativt. Å gå så langt som å forby noe kan også sees på som en siste løsning. Det kan være et problem man ønsker å løse til det bedre, der eneste løsning er et forbud. Likevel er det ikke alltid et forbud fungerer som planlagt og det kan igjen føre med seg nye problemer. Et forbud gjør generelt ikke et problem verre, men kan være med på å forverre noen problemer, skape noen nye og lindre noen andre (Leitzel, 2007, s. 17).

Opp gjennom historien finnes det flere eksempler på innføring av forbud i skolen. Alt fra forbud mot fotballkort, mp3-spillere og Game Boy (Bjørke og Kornberg, 2011). Vi ser at det er ting som barna bruker mye tid på i fritiden som de tar med seg inn på skolen.

2.2 Mobilforbud i skolen

Januar 2015 (City of New York, 7. januar 2015) opphevet delstaten New York mobilforbudet som berørte 1,1 millioner elever. Forbudet som ble innført i 2005 sa at studentene ikke fikk ta med seg mobile enheter som mobiltelefoner eller nettbrett inn på skoleområdet, og måtte legge det fra seg hjemme. Grunnen til at de valgte å oppheve mobilforbudet var ifølge ordfører Bill de Blasio at foreldre skulle kunne ha kontakt med barna sine, spesielt før og etter skolen. Forbudet påvirket stort sett elever ved skoler i lavere sosioøkonomiske områder hvor metalldetektorer ble tatt i bruk der det var lettere å oppdage når elevene hadde med seg mobiltelefon inn på skolens område. De nye reglene ga skolene selv ansvar for å utvikle reglement for bruk av mobiltelefon i skolen. Det skulle også fokusere mer på å lære elevene god bruk av mobiltelefoner.

This new policy recognizes that, in this day and age, technology is very much a part of students' and families' everyday lives," said Xhenete Shepard, principal of High School of Telecommunication Arts and Technology. "Our time is better spent not fighting technology, but rather helping students recognize how to use technology productively and responsibly. (City of New York, 7. januar 2015)

I Norge har det ikke vært snakk om et nasjonalt mobilforbud i skolene. Kunnskapsminister Torbjørn Røe Isaksen har tidligere uttalt at han ikke ønsker et nasjonalt forbud, men at skolene skal få bestemme reglene for mobilbruk selv (Ertesvåg, 2015). Ifølge Utdanningsdirektoratet (2014) er det i dag opp til hver enkelt skole å sette ordensregler innenfor de rammene som opplæringsloven, privatskoleloven og menneskerettene har fastslått. Dette innebærer også bruk av mobiltelefon i skoletiden. Skolen kan kreve at elevene har mobilen avslått i sekken og at den ikke er i bruk i løpet av skoledagen. De har dermed ikke lov å kreve at mobiltelefonen skal være fysisk utenfor skolen sitt område. Å hindre elever i å ta i bruk mobil etter skoletid setter reguleringer for deres fritid, noe skolen ikke har lov til. Dermed kan ikke skolene nekte elever å ta med seg mobilen på skolen. Ordensreglementet skal kun regulere forhold som kan forstyrre undervisningen (Utdanningsdirektoratet, 2014).

Siden det er opp til hver enkelt skole å sette reglene for bruk av mobiltelefon på skolen finnes det derfor flere ulike eksempler på hvordan skolene velger å regulere elevenes mobilbruk. Skoler som velger å forby bruk av mobiltelefoner praktiserer gjerne dette ulikt fra skole til skole. Rektor Kari Lise Holmberg ved Kongerød ungdomsskole i Skien (Lindgren, 2013), sier de samler inn elevene sine mobiltelefoner om morgnen og leverer dem tilbake på slutten av skoledagen. Det er noe som har fungert bra, sier hun videre. Denne type løsning er ofte omtalt som mobilhotell, slik som på Valderøy ungdomsskole (Flem, 2016). Et mobilhotell er her forstått som en fysisk plass der elevens mobil oppbevares hele skoledagen. En annen løsning er å bruke mobilhotell kun i timene og la elevene bruke mobilen i friminuttet. Det kommer ofte an på hvilke årsaker som ligger til grunn for innføring av mobilforbudet. Å forby mobilen i friminuttene, tilsvarer rundt 60 minutter i løpet av en hel skoledag på seks timer.

Et mobilforbud trenger ikke utelukke bruk av teknologi i undervisningen. Dersom lærere ser det er aktuelt å bruke mobiltelefonen i undervisning kan mobilene bli hentet frem. Carrie Chandler (2014) peker på tre ulike tilnærminger når det kommer til retningslinjer for bruk av mobil på skolen.

Totalforbud: En slik policy gir ikke rom for gråsoner. Mobilen skal ikke være synlig på skolen sitt område. Dersom man bryter det får det konsekvenser i form av straff. Det kan være vanskelig å unngå gråsoner dersom ikke lærere håndhever forbudet likt. Det kan oppstå konflikter og elever kan føle urettferdighet ved å bli behandlet ulikt fra lærer til lærer.

Begrenset bruk: Denne policyen gir elevene mulighet til å bruke mobilen i friminuttene, men i timen skal den være lagt vekk. Elevene må selv lære å begrense seg. En slik policy gjør det enklere å opprettholde enn et totalforbud, da lærere ofte praktiserer et totalforbud ulikt.

Bruk i undervisningen: Ved å benytte seg av mobilteknologi i undervisningen kan lærere nå elevene mer effektivt og ikke minst lære elevene om teknologi og bruk. En slik løsning skaper også gjensidig læring da elevene kan inneha mer kunnskap enn det læreren har. Utfordringen her er å kontrollere og begrense elevenes bruk så den ikke blir forstyrrende for dem selv eller andre elever.

2.3 Litteraturgjennomgang

For å finne tidligere forskning om temaet mobilforbud har jeg tatt utgangspunkt i søk fra oria.no og Google Scholar. Jeg har valgt å fokusere på forskning fra 2007 og frem til i dag. Én av utfordringene ved å forske på teknologi er den stadige utviklingen. Vi kan se på teknologi som et såkalt «moving target» der forskning på dagens teknologi medfører at vi fort ender opp med å forske på gårsdagens teknologi (Moving target, u.å.). En annen grunn for å velge 2007 som en tidsgrense er fordi det var året Apple lanserte sin første iPhone, og smarttelefonen på alvor ble tatt i bruk (VG Partnerstudio, 2017). Selv om mye av forskningen så langt tilbake i tid allerede kan tenkes å være utdatert, kan det likevel være relevant for min oppgave. Tendenser som man har funnet tidligere når det gjelder mobilforbud og mobilbruk i skolen kan fortsatt være aktuelle, selv om mye har skjedd og fortsatt skjer innen teknologiutviklingen.

Under har jeg satt opp en enkel matrise som viser tre databasesøk jeg har gjennomført, på norsk og engelsk. Her ser vi antall treff søkene gav på de ulike søkeordene og hvilken litteratur jeg har plukket ut som relevant for min oppgave. Dette er bare en kort oversikt/utvalg da jeg også har benyttet meg av andre databaser og søkeord i tillegg. Med

denne matrisen ønsker jeg å gi et bilde av hva som er gjort av tidligere forskning rundt temaet mobilforbud i skolen.

	Mobilforbud/ «Mobile ban»	Mobilforbud i skolen/ Mobile ban in schools	Mobilbruk i skolen/ Mobile use in schools
Treff Oria.no	7/65	0/12 998	7/153 590
Treff Google scholar	28/171	3/161 000	159/1 520 000
Relevante treff for min oppgave	3	2	3

Tabell 1: Oversikt over databasesøk.

Matrisen viser at det er flest treff på engelske og utenlandske studier. Selv om mobilforbud i skolen har vært diskutert i noen år, finnes det lite eller ingen forskning på området. Som vi ser ut fra matrisen fikk jeg ingen treff når jeg søkte på “mobilforbud i skolen” på oria.no. På Google Scholar kom det opp tre treff. Først når jeg søkte på engelsk “mobile ban in schools” fikk jeg interessante treff innen forskning på temaet. Det er derfor interessant å se på både mobilforbud generelt, og hva som er forsket på med tanke på bruk av mobiltelefon og annen teknologi i skolen. “Mobilbruk i skolen” genererer her flere treff, men det er viktig å være klar over at dette ikke er noen god indikator for hvor relevant det er for min oppgave.

Litteraturen jeg har listet som relevant i matrisen handler først og fremst om konsekvenser av mobilbruk og andre digitale medier, både på skolen og privat, og hvordan disse konsekvensene påvirker oss i hverdagen. Jeg vil komme nærmere inn på disse senere i kapitlet da jeg skal ta for meg argumenter for og imot innføring av et mobilforbud.

Mobilforbud i skolen omtales en god del i mediene og det finnes flere nettavisartikler om temaet. Eksempler på dette er fra nrk.no. Her har de overskrifter slik som «Skoleelever nekter å gi slipp på mobilen» (Mo, Kessel og Tallaksrud, 2017) og «Etter 1,5 år med mobilforbud er både lærere og elever enige» (Strøm, 2017). Slike oppslag viser hvordan mobilbruk praktiseres ved ulike skoler og hvilke erfaringer de har, men uten den forskningsbaserte tyngden.

2.4 Argumenter for et mobilforbud

I denne delen skal jeg se nærmere på tidligere forskning og teorier om hvorfor skoler innfører mobilforbud. Som tidligere nevnt er det ikke mye forskning gjort om temaet mobilforbud i skoler så her vil jeg også ta for meg konsekvenser av mobilbruk for barn og unge. Hvilke sosiale og faglige argumenter er det som ligger til grunn for et mobilforbud.

Tall og fakta om medievaner

Det er ikke lenger sett på som luksus å ha tilgang til en PC, nettbrett eller mobiltelefon. Det er blitt en nødvendighet. Tilgang til Internett er i dag blitt en selvfølge for barn og unge. Ifølge Norsk mediebarometer (2015) sin årlige undersøkelse fra 2015 viser den at 96 prosent hadde Internett hjemme, 85 prosent hadde smarttelefon og 75 prosent hadde nettbrett. Thomas Haugan-Hepsø (Medietilsynet, 2016), ansvarlig for Medietilsynets undersøkelse om barn og medier, viser til at norske barn og unge har en massiv bruk av medier generelt, der de har både tilgang og bruk i verdensklasse. Nærmere viser tall fra samme studie at for barn i alderen 9-16 er det 91 prosent som har en smarttelefon. For 15-16 åringene er det hele 97 prosent. Andelen som har egen smarttelefon øker med barnas alder. Videre viser den samme undersøkelsen at 80 prosent av barna benytter Snapchat, 76 prosent bruker Instagram og 56 prosent bruker Facebook. Her øker også bruken med alderen og er høyest blant 15-16 åringene.

Når det kommer til regler for mobilbruk på skolen svarer 93 prosent av barna i alderen 9–16 år at de har en smarttelefon. Totalt 47 prosent oppgir at mobiltelefonen skal være lagt vekk hele skoledagen, mens 40 prosent svarer at mobiltelefonen skal være lagt vekk i skoletimene, men kan brukes i friminuttene. 39 prosent oppgir at det bare er lov å bruke mobiltelefonen i timen når læreren gir beskjed om det, mens 8 prosent svarer at skolen har andre regler. Andelen som oppgir at mobiltelefonen skal være lagt vekk hele skoledagen faller fra 88 prosent blant 12-åringene til kun sju prosent blant 13-åringene.

Som vi ser ut fra tallene er det ingen tvil at norske barn og unge har god tilgang til både teknologi og Internett. Den offentlige debatten om barn og medier handler ofte om de mulighetene medier gir for læring, adspredelse og underholdning på den ene siden og bekymring på den andre siden (Tingstad, 2006, s. 22). Å sette grenser for barns bruk og lære dem hva som er riktig og galt vil være vesentlig for å sikre barns forståelse, ikke bare om

medier, men også det digitale samfunnet vi lever i. SMIL-studien (sammenhengen mellom IKT-bruk og læringsutbytte i videregående opplæring) viser at elever er fortrolige med teknologien, men samtidig ser man at de generelt har for lav kompetanse knyttet til faglig bruk av IKT og digitale læringsstrategier (Krumsvik, Egeland, Egeland, Jones og Eikeland, 2013). Med dette mener de elevenes konsentrasjon, utholdenhet, flyt og sammenheng i lesing av skjermbaserte tekster og hvor godt elevene mestrer bruk av digitale læremidler for å øke læringsutbyttet i ulike fag (Krumsvik et al., 2013).

Avhengighet

Barn og unge er storforbrukere av digitale medier, og bruken kan bli så oppslukende at den går over til å bli en avhengighet (Yen, Tang, Yen, Lin, Huang, Liu og Ko, 2009).

Avhengighet kan her forklares som en tidskonsumerende aktivitet som blir skadelig for personer når denne aktiviteten når et omfang som går på bekostning av vesentlige livsområder (Skre, 2016). Konsekvensene av en avhengighet til mobilen kan i slike tilfeller føre til en nedprioritering av akademiske og/eller sosiale aktiviteter (Yen et al., 2009). Vi ser også at avhengighet til Internett kan føre til depresjon, som vil påvirke store deler av livet til den som blir avhengig (Yen, Ko, Yen, Wu, Yang, 2007). «Nomophobia» (no mobile phone phobia) er et trendbegrep som har oppstått for å gi mobilavhengighet en beskrivelse av det å være uten mobiltelefon (Yildirim & Correia, 2015). Det er en type frykt som kan oppstå hos personer som er utilgjengelig på mobilen, ved at den er tom for strøm eller uten dekning. «Ringxiety» (Kruger og Djerf, 2016) er et annet begrep som brukes når man hører telefonen ringe eller vibrere og finner ut at det ikke har skjedd, men noe vi har innbilt oss.

Avhengighet til mobiltelefonen kan også føre til problemer med søvn (Liu, Zhou, Yang, Kong, Niu og Fan, 2017). Personer som bruker PC og mobiltelefon innen en time før de skal legge seg er mer utsatt for søvnproblemer. De bruker gjerne lengre tid på å sovne, og kvaliteten på søvnen er dårlig (Gradisar et al., 2011). En annen interessant side ved avhengighet til teknologi som Krumsvik et al. (2013) nevner er dess mer elever føler seg avhengig av PC og mobil, dess lavere digitale ferdigheter har de. Krumsvik et al. (2013) har også funnet en sammenheng mellom videregående skoleelevers skjermtid og faglige prestasjoner på skolen: Jo mer skjermtid elevene har dess lavere karakterer får de i skolefagene.

Digital mobbing

Argumentene for et mobilforbud i skolen er ofte basert på sosiale eller faglige grunner. De sosiale grunnene kan være å øke den fysiske aktiviteten blant elever i friminuttene, hindre digital mobbing eller sosialisere elevene i større grad. Mobbing som skjer på tekstmelding, Facebook, Snapchat eller i andre digitale medier er en negativ side av digitaliseringen (Aalen, 2015). Den digitale mobbingen er ikke nødvendigvis verre enn «tradisjonell» mobbing, men det kan være vanskeligere å oppdage for voksne ansvarspersoner som ikke har tilgang og innsyn i barns digitale verden, nevner Aalen (2015) videre. Ifølge undersøkelsen Monitor utført av Senter for IKT i utdanning viser den at digital mobbing har hatt en liten nedgang siden 2013 (Egeberg, Hultin og Berge, 2016). Det gjelder både for elever som blir mobbet og elever som mobber. Det vil uansett være viktig å ha fokus på og kompetanse om temaet for å kunne forbygge all type mobbing.

Distraksjon

Tilgang til Internett, undervisningsapper, kalkulator, kalender og faglige podkaster anses av lærere som de beste verktøyene en kan bruke med mobiltelefonen i timene (Thomas, O'Bannon og Britt, 2014). Videre peker de på de negative konsekvensene med mobiltelefon som juksing, tilgang til uakseptabel informasjon, digital mobbing og forstyrrelser. Faglige argumenter for et mobilforbud handler om elevenes prestasjoner, forstyrrelser og konsentrasjon på skolen. En mye omtalt studie som er gjennomført av Beland og Murphy (2016) ser på hvilken effekt mobilforbud i skolen har på elevenes testresultater. Funnene deres tyder på at elevenes testresultater økte etter innføringen av et mobilforbud. Effekten var størst blant elevene med lavest testresultater i utgangspunktet. Elever som presterte bra hadde verken positiv eller negativ innvirkning av et mobilforbud. Også når det gjelder andre digitale verktøy hevder Krumsvik et al. (2013) at utenomfaglig PC-bruk på skolen går ned dess bedre karaktergjennomsnittet er fra ungdomsskolen. Begge studiene indikerer at elever med gode karakterer og som presterer bra på skolen selv klarer å styre og kontrollere bruken av digitale medier, som for eksempel mobiltelefonen i klasserommet. Elever som presterer svakt lar seg lettere forstyrre av tilgang på teknologi.

Elever som evner å lære selvstendig vil samtidig være selvbevisste over sitt eget liv og sine livsprosjekter (Østerud, 2009). Slik peker Østerud (2009) på at skolene burde legge til rette for at læringsprosessene tar utgangspunkt i elevenes livserfaringer. Grunnen til dette, sier han, er at ungdomskulturen, som engasjerer og interesserer de unge så sterkt, er en ressurs for de unges læring. Gjennom kommunikasjon og engasjement på nettet utvikler de unge evnen til å planlegge sitt eget liv og mestre ulike utfordringer de møter på sin vei. Her er det viktig at skolen ikke melder seg ut av de unges kommunikasjon og den kompetansen den fremmer hos unge, men heller møter dem ved å bygge det inn i undervisningen, sier han videre. Slik kan også skolen være med på å forebygge digitale skiller. Digitale skiller kan defineres som ulik tilgang til informasjons- og kommunikasjonsteknologi mellom individer, husholdninger, bedrifter eller regioner (Erstad, 2010). Tidligere handlet digitale skiller i større grad om tilgang til teknologi. Som jeg har nevnt tidligere i kapitlet ser vi at barn og unge i Norge har god tilgang til både PC og smarttelefoner. Skillene oppstår i større grad ut ifra hvordan mediene brukes og forstås (Erstad, 2010). Derfor er det viktig at skolene legger til rette for å gi barn og unge grunnleggende kompetanse i digitale ferdigheter. Dette vil jeg gå nærmere inn på i neste underkapittel, der jeg vil ta for meg argumenter mot et mobilforbud.

2.5 Argumenter mot et mobilforbud

I denne delen av oppgaven vil jeg se nærmere på argumenter mot mobilforbud i skolen som er forankret i forskning og teori. Utfordringen her ligger i hvordan skolen kan hindre elevene fra å distraheres av teknologien som de skal bruke for å lære.

På samme måte som innføringen av skriftspråk i dagliglivet har ført til en forventning om at vi alle skal kunne skrive, vokser det nå fram et krav om at man også skal kunne kommunisere, designe og produsere via digitale medier og IKT. (Hoem, 2003; Vettenranta, 2007, s.126)

De unge bruker digitale medier blant annet til kommunikasjon, informasjonssøk og underholdning, og er blitt en naturlig del av deres liv. Gjennom mediene utvikles deres verdensbilde og deres holdninger, og får kompetanse i nye uttrykksformer (Vettenranta og Frantzen, 2012).

Digital kompetanse er et nøkkelbegrep i den nasjonale satsingen på IKT i utdanning (Kelentrić, Helland, Arstorp, 2017) og kan også sees i sammenheng med kunnskap om å kunne ta i bruk digitale verktøy slik som mobiltelefonen. Digitale ferdigheter er også nevnt som en av åtte nøkkelkompetanser for livslang læring av den Europeiske Kommissjonen

(2007) som peker på at borgere i dag er nødt til å besitte denne typen kompetanse for å kunne delta, arbeide, nyte godt av og kommunisere i dagens samfunn.

Retningslinjer for mobilbruk

Mobiltelefon på skolen kan både være et virkningsfullt verktøy eller en stor kilde til distraksjon (Gao, Yan, Zhao, Pan & Mo, 2014). Prensky (2001) argumenterer for at vi ikke lenger kan diskutere om vi skal bruke teknologi i undervisningen, men hvordan vi skal bruke det. Ifølge Gao, Yan, Zhao, Pan og Mo (2017) er det ikke bare gode retningslinjer for mobilbruk som er viktig, men også hvem som er med å bestemme disse. De peker på tre interessegrupper: Lærere, elever og foreldre. At disse gruppene skal komme til enighet kan virke umulig. Men én ting de er enige om er å forby mobilbruk i timene og under prøver (Gao, Yan, Wei, Liang & Mo, 2017).

En studie gjennomført blant universitetsstudenter i USA viste at elever og lærere hadde ulik oppfatning til bruk av elektroniske enheter i skolen (Baker, Lusk og Neuhauser, 2012). Elever mente bruk av elektroniske enheter på skolen var mer hensiktsmessig og mindre forstyrrende enn det lærerne uttrykte. Innføring av et mobilforbud er ikke en enkel oppgave, men en kompleks prosess som involverer ulike grupper og faktorer for å komme frem til gode retningslinjer. Det kreves også god implementering av retningslinjene (Gao et al. 2017). Campell (2007) tar opp et viktig perspektiv der skolens beslutningstakere burde se på muligheten som ligger innen utdanning og læring ved bruk av teknologi, og ikke kun fokusere på problemene knyttet til teknologien. Men selv om lærere ser mulighetene ved å bruke mobiltelefonen til læring i klasserommet, ønsker de fortsatt å forby mobilen på skolen (Thomas et al. 2014).

Skog (2004) har gjennomført undersøkelsen blant lærere ved grunn- og videregående skole i Norge der hun finner at flertallet av lærere ikke ønsker et totalforbud, men at mobiltelefonen skal være avslått i timene. Gao et al. (2014) peker på et interessant funn der lærere ved alle tre skolenivåer (elementary-, middle- og high school) ikke anså den eksisterende skolepolitikken som effektiv for å begrense elevers mobiltelefonbruk og hindre potensiell distraksjon og forstyrrelser i timene, selv om «elementary schools» har strengere retningslinjer enn middle- og high school når det kommer til mobilbruk på skolen. Dette viser en tendens for at skolens

retningslinjer for mobilbruk i praksis ikke fungerer som de skal, uavhengig om de er strenge eller ikke.

Digitale ferdigheter

Også skolen blir påvirket av den store digitaliseringen og teknologiske utviklingen i samfunnet ellers. Teknologiske løsninger er integrert i vårt hverdagsliv og påvirker hvordan vi forholder oss til og kommuniserer med omgivelsene (Erstad, 2010, s.53). Likevel kan vi se at skolen i form er ganske lik slik den var for 50 år siden: Med læreren ved tavlen som snakker og elevene ved hver sin pult som følger med på det læreren sier. Det skaper utfordringer når digitale ferdigheter skal inn i skolen på lik linje med tradisjonelle grunnkompetanser som regning, skriving og lesing. For å se på hvorfor noen ser på et mobilforbud i skolen som gammeldags og lite nytenkende skal jeg ta for meg fokuset det er på bruk av digitale verktøy i skolen i dag. Kunnskapsløftet er en norsk skolereform som ble innført i 2006. Her er digitale ferdigheter en av de fem grunnleggende ferdigheter elevene skal tilegne seg i skolen. Det å kunne benytte seg av digitale verktøy er for eksempel sidestilt med det å kunne lese og skrive.

Ifølge Utdanningsdirektoratet (2016) er digitale ferdigheter definert som:

Å kunne bruke digitale verktøy, medier og ressurser hensiktsmessig og forsvarlig for å løse praktiske oppgaver, innhente og behandle informasjon, skape digitale produkter og kommunisere. Digitale ferdigheter innebærer også å utvikle digital dømmekraft gjennom å tilegne seg kunnskap og gode strategier for nettbruk.

Definisjonen peker på viktige dimensjoner, men peker ikke på hvilke konkrete ferdigheter, kunnskaper, holdninger og former for kreativitet vi alle trenger (Egeberg, Hultin & Berge, 2016). Erstad (2010) bruker ordet digital kompetanse, og viser til at det er et komplekst og sammensatt begrep som kommer til uttrykk på ulike nivåer i skolen. Andre begreper han tar opp som handler om det samme er IKT-kompetanse, digital dannelse, og media literacy. Videre i oppgaven vil jeg bruke begrepet digitale ferdigheter når temaet omtales.

Én av utfordringene ved å lære elevene digitale ferdigheter er at det ikke er et enkeltstående fag, slik lesing og skriving har norskfaget og regning har matematikk. I læreplanene er det ikke tydelig nok definert hvem som har ansvaret for å gi elevene denne kompetansen

(Egeberg et al., 2016). Erstad (2010) peker også på lærere og elevers ulike forventinger til teknologibruk i skolen. Mens lærere vurderer det mot det de har kjennskap til fra før, som skrive- og regnemaskin, ser elevene teknologibruk i skolen opp mot fritidsbruk. Elevens erfaringsgrunnlag kan brukes som en ressurs for bruk av teknologi i skolen, men det vil være viktig å ha et kritisk blikk som kan skape økt erkjennelse, innsikt og refleksjon hos elevene i deres forhold til IKT (Erstad, 2010).

Ifølge Monitor-undersøkelsen rapporterer elevene på 7. trinn at teknologien i relativt liten grad forstyrrer dem når de driver med skolearbeid, samtidig som de oppgir å være motiverte og har stor lærelyst (Egeberg et al. 2016). Dette er opplagt viktige forutsetninger for læringsarbeidet, men samtidig peker disse forholdene også på at elevene har gode rutiner og holdninger til bruk av teknologi til skolearbeid. Vi vet fra tidligere Monitor-undersøkelser at problemene med teknologibruk øker for de eldre elevene, men generelt bruker også elevene på høyere trinn teknologi i større grad (Egeberg et al. 2016).

IKT-verktøy

Ett av punktene for å utvikle digitale ferdigheter innebærer å lære seg å bruke digitale verktøy. I dagens skole finner vi alt fra smarttelefoner, nettbrett, digitale kameraer, webkameraer, skanner, kopimaskin, GPS, projektor, diktafon, digitalt mikroskop, smartboard og smarttavler. Ifølge Medietilsynets Barn og medier (2016) ser vi at PC (60 prosent) er det digitale verktøyet som står sterkest i dagens skole. Mobiltelefon (27 prosent) og nettbrett (20 prosent) blir også brukt, men i mindre grad.

Noen skoler gir elevene hver sin Chromebook for bruk til skolearbeid (Blåsno, 2017). Dette er en digital læringsplattform der skolene kan organisere ulike fag på ett sted, og legge til rette for kommunikasjon og tilbakemelding mellom lærer og elev. Her brukes ulike verktøy for blant annet arkivering, skriving, kalender og kommunikasjon slik som Google Dokumenter, Regneark, Kalender, Gmail og Google Disk.

Selv om mobiltelefonen blir forbudt ved enkelte skoler, gjelder det som regel ikke annen teknologi. Og de som velger mobilforbud, peker gjerne på PC som argument for at de satser digitalt selv om de forbyr mobiltelefonen. Det kan føre til at flere setter spørsmålsteget ved hvorfor akkurat mobiltelefonen skal forbys i skolen, når dette er det elevene selv bruker mest tid på.

Utfordringen i den digitale skolen og bruk av digitale verktøy er de mange distraksjonene som oppstår i løpet av en skoledag. Krumsvik (2014) mener det er viktig å sette fokus på klasseledelse og lærere som har forståelse for at slike digitale distraksjoner er en del av det de må håndtere som en del av undervisningen. Dette kan være utfordrende for lærere som har arbeidet med utdanning i flere år og har mindre erfaring med å vokse opp i et digitalisert samfunn enn det dagens unge har (Krumsvik, 2014, s. 45). Yngre lærere er gjerne mer komfortable med å lære vekk fordeler ved bruk av medier da de selv har vokst opp med det. De fokuserer mer på dialog med elevene, og mindre på hva som er rett og galt (Buckingham, 2003). Krumsvik (2014) peker også på at i klasserom med digitalt kyndige lærere dominerer den digitale læringen, men i klasserom med digitalt ukyndige lærere dominerer digitale distraksjoner.

I dette kapitlet har jeg beskrevet hva et mobilforbud innebærer, og sett på ulike argumenter for og imot et mobilforbud i skolen. Jeg har også tatt med en litteraturgjennomgang for å vise hvor lite forskning det finnes om temaet. Det er derfor det er viktig og interessant å studere fenomenet mobilforbud nærmere. Neste kapittel handler om hvilke metoder jeg har benyttet meg av og hvordan jeg har gjennomført denne studien.

3. Metode

I dette kapittelet skal jeg ta for meg valg av metode og framgangsmåte for hvordan jeg samlet inn de dataene som analysen min bygger på samt begrunne de valgene jeg har tatt. Her vil jeg ta for meg de ulike stegene i forskningsprosessen fra planlegging og gjennomføring av intervju til behandling og analyse av datamaterialet. Først vil jeg beskrive hvilke metoder og forskningsstrategier jeg har benyttet meg av i oppgaven. Jeg vil også gå nærmere inn i min rolle som forsker for å belyse studiens utfordringer samt se på begrensninger. Til slutt skal jeg ta for meg to viktige begreper, reliabilitet (pålitelighet) og validitet (gyldighet), for å diskutere kvaliteten på oppgaven/undersøkelsen.

Før jeg startet med datainnsamlingen søkte jeg Norsk senter for forskningsdata (NSD) om godkjenning til prosjektet. Godkjent søknad ligger som vedlegg (Appendiks A).

3.1 Valg av metode

I denne oppgaven ønsket jeg å undersøke fenomenet mobilforbud i skolen. Jeg valgte en kvalitativ tilnærming for å få et dypere innsyn i elevers holdninger og tanker rundt dette fenomenet. Som Ringdal (2014) påpeker benytter man gjerne kvalitativ metode der formålet er å beskrive et fenomen eller et forhold det er forsket lite på. Som nevnt tidligere i oppgaven er det flere skoler som har innført et mobilforbud. Mitt mål var å se nærmere på hvordan et slikt forbud fungerer i praksis og påvirker elevenes bruk av mobiltelefonen, både positivt og negativt. For å få svar på problemstillingen valgte jeg et casesdesign, der jeg konsentrerte meg om et tilfelle på hvordan mobilforbud i skolen praktiseres. Ved innsamling av data har jeg valgt fokusgrupper. Videre vil jeg forklare begrepene casestudier og fokusgruppe.

3.2 Casestudier

Casestudier kjennetegnes ved å bruke en eller få avgrensede enheter eller caser for å innhente mye informasjon. Slike enheter kan være en gruppe individer, en organisasjon eller en skole (Askheim og Grenness, 2008) og kjennetegnes ved at de er avgrenset i tid, sted og rom (Merriam, 2009). Ifølge Ringdal (2012) brukes casestudier innen en rekke forskningsfelt, og peker på skoleforskning som et eksempel. En case kan velges fordi det er typisk for det feltet vi jobber innenfor eller fordi den er spesiell (Askheim og Grenness, 2008). På grunn av tid og ressurser fokuserte jeg kun på en case. Casen jeg har valgt i min oppgave er en 10. klasse ved en mobilfri ungdomsskole i Trondheim. Jeg valgte denne casen fordi jeg tror det kan være med på å øke kunnskapen om og bevisstheten rundt mobilforbud i skolen. Den valgte

ungdomskolen kan sees på som en representant for andre skoler med mobilforbud. Likevel må man være oppmerksom på at valg av casestudier ikke alltid gir rom for generalisering. Mobilforbud praktiseres gjerne ulikt fra skole til skole, og det vil være flere faktorer som spiller inn på hvor godt et mobilforbud fungerer i praksis. Generalisering vil jeg se nærmere på i slutten av kapittelet.

3.3 Fokusgruppe

Jeg valgte å benytte meg av fokusgruppeintervju for å samle inn data til min oppgave. Fokusgruppe er en intervjuform hvor man samler en gruppe med deltakere som i fellesskap skal diskutere ett eller flere temaer, med forskeren som ordstyrer (Tjora, 2010). Allerede før jeg begynte å samle inn data hadde jeg blitt fortalt av rektor at elevene på skolen var delt i meningene om skolens mobilforbud. Dette ga meg en viss forventning til å finne ulike synspunkter, noe som var hensikten med fokusgruppen. Formålet med fokusgrupper er ikke å komme til en enighet om eller presentere en løsning på temaet og spørsmål som diskuteres, men å få frem ulike synspunkter (Kvale og Brinkmann, 2015, s. 179).

En annen grunn for valg av fokusgruppe er det sosiale aspektet rundt mobiltelefonen som var grunnlaget for mobilforbudet. Lærerne og administrasjonen pekte på at elevene var blitt mindre sosiale. Det var viktig for meg som forsker å se samspillet mellom elevene og hvordan de som klasse opplevde et slikt forbud. Dette hadde jeg ikke fått like godt frem gjennom individuelle intervjuer. Datagenerering ved fokusgrupper er også mer effektivt fordi du får frem flere synspunkter samtidig i intervjuet (Tjora, 2012, s. 122). Det kan også tenkes at elevene åpnet seg mer opp når de var sammen med andre elever. Ved å se andre elever åpne opp, kan dette ha vært med på at flere turte å si meningene sine. Som Tjora (2012, s. 123) peker på stimulerer informantene hverandre, som gir muligheter for å få fram flere aspekter av informantenes opplevelser av fenomener de alle kjenner til. Det er viktig å være klar over at enkelte deltakere i en fokusgruppe kan dominere diskusjonen og påvirke gruppedynamikken negativt. Det kan hindre individuelle synspunkter fra å komme frem, noe jeg også måtte ta hensyn til (Ringdal, 2014, s. 247). Jeg ønsket å legge til rette for en åpenhet slik at elever som ikke fulgte mobilforbudet skulle tørre å si dette til meg og de andre elevene. I starten av intervjuene informerte jeg nettopp om dette, og sa at jeg ikke var på lag med noen og at det ikke ville få konsekvenser ved å fortelle meg om brudd på mobilforbudet. Jeg opplevde det som en fordel at elevene kjente til og var trygge på hverandre ut ifra svarene jeg fikk.

3.4 Utvalg

I denne studien utfører jeg fire fokusgruppeintervjuer. Siden jeg bor i Trondheim, var det enklest og mest praktisk å finne en skole i området. Med utgangspunkt i min problemstilling og råd fra veileder valgte jeg å fokusere på én case. Jeg bestemte meg for å fokusere på elever ved siste året i grunnskolen og valgte derfor ut en 10. klasse. Det var læreren som delte klassen inn i grupper. To grupper var på fem elever, én gruppe på seks elever og én på syv elever. Det finnes ikke noe fasitsvar på hvor mange informanter som skal med i en fokusgruppe. Dette kommer ofte an på temaet som skal diskuteres og hvilke informanter vi ønsker å ha med. Antall personer i gruppen er uansett ikke vesentlig for kvaliteten på de data som samles inn (Askheim og Grenness, 2008). Jeg merket at det var mer oversiktlig og enklere å få med alle i samtalen når gruppen var på fem elever. En fordel med å ha gruppene små fremfor store er nettopp for å effektivt lokke frem bredden i svarene (Berg, 2009, s. 159).

Av etiske hensyn og i henhold til retningslinjene for personvern utviklet av NSD har jeg i denne oppgaven valgt å anonymisere skolen og elevene jeg intervjuer slik at de ikke kan gjenkjennes (Tjora, 2012). Informantene representerer en homogen gruppe der alle går samme årstrinn. Kjønn er uvesentlig for denne oppgaven, men kan absolutt være et interessant tema å se nærmere på en annen gang. Når jeg omtaler skolen videre i oppgaven har jeg endret navnet til Libakken skole, som er et fiktivt navn. I analysedelen i oppgaven har jeg også gitt elevene fiktive navn. Informantene i denne oppgaven er under 18 år. Siden temaet for oppgaven ikke berører noen sensitive tema trenger ikke barn over 15 år godkjenning fra foreldre for å intervjues (NSD, 2017). Dette var også noe jeg tenkte på ved valg av informanter. Innhenting av godkjenning fra foreldre kan være mer tidkrevende.

3.5 Intervjuguide

Jeg valgte å lage en intervjuguide før jeg startet med intervjuene (Appendiks B). En intervjuguide er et manuskript som kan inneholde en oversikt over tema og forslag til spørsmål som ønskes besvart (Kvale og Brinkmann, 2015). Denne var til god hjelp under intervjuene. Jeg valgte å dele intervjuguiden min inn i tre deler: Oppvarmingsspørsmål, hoveddel og avrundning. Hoveddelen i intervjuguiden delte jeg igjen inn i to deler, der den første delen var spørsmål knyttet opp mot mobilforbud og erfaringer elevene hadde med dette. Den andre delen var mer generell om bruk av mobiltelefon og teknologi i undervisningen. Intervjuguiden ble mest brukt som en oversikt over tema jeg ønsket å spørre om. Siden

temaene jeg tar opp berører hverandre ble det naturlig å hoppe litt frem og tilbake mellom spørsmålene. Nye spørsmål dukket også opp underveis.

En intervjuguide bør testes før den brukes i den virkelige studien. Gjennom testing kan man finne ut om vi stiller de riktige spørsmålene for å få svar på det vi ønsker (Berg, 2009). Selv om det hadde vært ønskelig, fikk jeg ikke testet ut intervjuguiden på forhånd. Dette merket jeg under første intervju, da ikke alle spørsmålene hadde like stor relevans for min problemstilling. Det dukket også opp svar fra elevene som jeg følte trengte mer oppfølging enn det jeg hadde sett for meg.

3.4 Datainnsamling

For å finne en skole jeg kunne samarbeide med, tok jeg først kontakt med Trondheim kommune for å høre om de hadde en oversikt over skoler med mobilforbud. Der fikk jeg tips om å kontakte en mobilfri skole i kommunen. Det var også vesentlig at skolen hadde hatt mobilforbud en stund, og ikke nylig innført dette. Slik at elevene hadde vent seg til denne praksisen og fått tanker og erfaringer rundt temaet. Det gjorde at mobilforbud var mer en normaltilstand enn noe nytt for elevene. Jeg tok direkte kontakt med rektoren ved skolen og avtalte et møte. Jeg sendte også et informasjonsbrev (Appendiks C) på epost, med informasjon om masteroppgaven min. I møtet med rektor fikk jeg høre mer om deres praksis og erfaringer rundt innføringen av mobilforbudet. Sammen med rektor avtalte vi tidspunkt for gjennomføring av intervjuene. Å finne tid og mulighet til å gjennomføre intervjuene var mer krevende enn det jeg hadde forestilt meg. En rektors hverdag er svært travel og jeg som masterstudent var ikke første prioritet, noe som er forståelig. Når det gjelder 10. klasse har de et svært travelt siste semester der de skal gjennom mye pensum før avsluttende eksamen. Å ta elevene ut fra timer og undervisningstid er ikke ønskelig. Det ble en del runder frem og tilbake før vi fikk til et tidspunkt som passet. Dette førte til at intervjuene ble gjennomført senere enn planlagt.

Gjennomføringen av de fire intervjuene foregikk i en dobbeltime på 90 minutter. Ifølge Kvale og Brinkmann (2015) introduseres intervjuet med en kort briefing. Her beskriver intervjueren situasjonen og formålet med intervjuet til intervjupersonene. Det var viktig for meg å presentere meg for klassen og bruke noen minutter på å informere elevene om prosjektet mitt. Jeg informerte at jeg ville benytte meg av lydopptaker, i form av en mobiltelefon, for å få med

meg alt som ble sagt. Jeg påpekte også at opptakene vil bli slettet når oppgaven er levert. Elevene ble også informert om at deltakelse i intervjuet var frivillig og til muligheten om å kunne trekke seg når som helst i løpet av intervjuet. Som en oppvarming til intervjuet gikk vi en runde i gruppen der alle introduserte seg selv med navn, sa når de fikk sin første mobiltelefon og hvilken mobilmodell de har i dag. Dette var for å få med alle elevene fra starten av. Jeg forsøkte å ta notater underveis i intervjuene, men merket at jeg kunne oppfattes som uinteressert ved å se ned på papiret istedenfor på elevene. Jeg hadde en følelse av at de snakket like mye til meg som med hverandre. Av den grunn valgte jeg å kun notere dersom det var noe jeg følte var viktig å beskrive for oppgaven sin del.

Jeg merket at gruppedynamikken fungerte bra og at elevene virket trygge på hverandre. Å gjennomføre intervju i trygge omgivelser er med på å legge til rette for en avslappet stemning (Tjora 2012, s. 120). Selv om det var mest av praktiske grunner intervjuene ble gjennomført på skolen, var også tema for oppgaven med på å sette stemningen ved å være på skolen. Elevene var på denne måten i modus for å snakke om skolen. Som Tjora (2012, s. 125) peker på vil det ved kvalitative intervjuer variere hvor mye deltakerne engasjerer seg i samtalen. Dette var noe jeg merket underveis i intervjuene. Noen elever snakket veldig mye og andre mindre. Jeg forsøkte å få alle med i samtalen. Da jeg stilte mer direkte spørsmål til de som ikke sa så mye, var de stort sett bare enig i det de andre fortalte. Siden jeg hadde begrenset med tid opplevde jeg et visst tidspress for å komme gjennom intervjuene. Jeg var redd for at jeg ikke skulle få stilt alle spørsmålene jeg hadde med i intervjuguiden. Det kan ha ført til at jeg ikke fulgte opp alle svarene så godt som jeg kunne ha gjort. Likevel sitter jeg igjen med en følelse av at de viktigste tankene og erfaringene rundt mobilforbudet kom frem gjennom spørsmålene jeg stilte.

Da alle intervjuene var gjennomført, startet jeg med transkriberingen. Det vil si å oversette lydopptakene til ren tekst. Det var til tider litt vanskelig å høre hvem som sa hva på opptakene siden stemmene og dialekten var så lik. Jeg følte likevel ikke at dette påvirket datamaterialet mitt siden elevene ville bli anonymisert videre i oppgaven. Mitt fokus var på hva som ble sagt og ikke så mye på hvem som sa hva. Da jeg hadde transkribert alle intervjuene satt jeg igjen med flere sider ren tekst som var klar for å analyseres. Den første fasen i analysearbeidet er å generere koder ut ifra datamaterialet (Tjora, 2012). Jeg plukket også ut sitater og dialoger fra elevene som kunne belyse temaet og holdninger som var aktuell for min problemstilling.

Ifølge Tjora (2012, s. 125) vil det være interessant å se på individuelle data (individuelle utsagn), gruppedata (hva gruppen mener) og interaksjonsdata (dialoger).

3.6 Reliabilitet

Askheim og Grenness (2008) peker først og fremst på kravet om etterprøvbarehet når vi snakker om undersøkelsesresultatets pålitelighet eller reliabilitet. Det vil si om andre forskere vil oppnå samme resultat ved å gjennomføre tilsvarende datainnsamlingsprosedyrer. Selv om dette spørsmålet er mest brukt innen kvantitativ forskning mener Tjora (2012) at dette også er relevant innen kvalitativ forskning. Selv om svaret ikke alltid er klart og tydelig, vil beskrivelser av interne forhold i undersøkelsen være med på å styrke påliteligheten.

Å holde seg objektiv gjennom intervjuene og analysen av dataene har vært viktig for å sikre påliteligheten i oppgaven. Selv om det er over 15 år siden jeg selv gikk på ungdomsskolen kan jeg relatere til hvordan det er å være ungdomsskoleelev. Bortsett fra det har jeg ingen relasjoner til barn som er i den alderen i dag, og er mer nysgjerrig enn kritisk til et mobilforbud. Når det kommer til læreryrket har jeg ikke noe forhold til dette som kan ha påvirket denne undersøkelsen. Dette har gjort at jeg har klart å se både fordeler og ulemper, både fra elevene og læreren sitt perspektiv. Jeg mener det har hjulpet meg mye ved å kunne gå inn i oppgaven uten noen klare formeninger om hva den beste løsningen er. Som forsker har det også vært viktig å innta en analytisk distanse fra starten av. For å få elevene trygge på situasjonen måtte jeg til en viss grad vise dem at jeg var på deres lag uten å virke for partisk. Med hjelp av intervjuguiden stilte jeg åpne spørsmål for ikke å lede og påvirke svarene til elevene i for stor grad. I en kvalitativ undersøkelse kan det tenkes at det er vanskelig å være objektiv hele tiden, da man ikke kan skru av sine egne følelser, påvirkning eller tilstedeværelse i verden. Selv holdt jeg en nøytral linje, da jeg genuint er interessert i argumenter både for og imot mobilforbud i skolen.

Hadde andre forskere oppnådd tilsvarende resultat ved gjennomføring av samme undersøkelse? Her er det flere faktorer som vil spille inn dersom denne undersøkelsen skulle blitt utført på nytt. Første faktoren jeg vil peke på er tidspunkt for gjennomføring. Som jeg har nevnt tidligere i oppgaven endres digitale trender så å si daglig. Å stille de samme spørsmålene til andre elever ett år frem i tid kan gi deg helt annerledes svar med tanke på hva som er viktigst med mobilen og hvilke apper som er mest brukt.

En annen faktor er praktiseringen av et mobilforbud i skolen. Som jeg har nevnt i kapittel to praktiseres mobilforbud forskjellig fra skole til skole. Hvordan lærere håndhever et mobilforbud vil også påvirke elevers opplevelse av det. Det kan tenkes at en gjennomføring av den samme undersøkelsen på en annen skole ville gitt andre resultater.

Transparens er en annen måte å sikre kvaliteten på arbeidet vi gjør og dermed styrke påliteligheten til forskningen (Askheim og Grenness, 2008). Transparens eller gjennomsiktighet handler ifølge Tjora (2012) om hvor godt vi beskriver og formidler de valgene man har tatt i forskningsrapporteringen. Gjennom en detaljert og presis beskrivelse av forskningsprosessen ønsker jeg å gi leseren god nok innsikt slik at de selv kan ta stilling til kvaliteten på oppgaven.

Inntrykket jeg sitter igjen med etter intervjuene er at elevene fortalte ting slik det var for dem. Jeg opplevde at det de sa var det de mente, uavhengig om det var rett eller galt. Likevel kan man aldri være helt sikker på at svarene man får er hundre prosent ærlige. Det kan tenkes at elevene overdrev sine svar for å få oppmerksomhet fra de andre elevene eller fra meg. Det at elevene kjenner hverandre såpass godt gir en ekstra sikkerhet for at de forteller sannheten. Underveis i intervjuene kunne det hende at elevene «sladret» på hverandre om ulike hendelser de hadde gjort.

3.7 Validitet

Gyldighet eller validitet handler her om hvorvidt mine funn og resultater representerer den virkeligheten jeg ønsket å undersøke (Askheim og Grenness, 2008). Også dette begrepet er hentet fra kvantitativorientert forskning der man ønsker å tallfeste det vi har målt (Askheim og Grenness, 2008). Innen kvalitativ forskning ønsker man å avdekke holdninger og atferd, som er verdier det er vanskelig å tallfeste. For å styrke gyldigheten i oppgaven kan vi ifølge Tjora (2012) være åpne om hvordan vi praktiserer forskningen, ved å redegjøre for de valgene vi tar.

Før jeg startet med intervjuene hadde jeg en samtale med rektor for å få innsyn og forståelse for innføringen rundt mobilforbudet på skolen. Denne informasjonen brukte jeg da jeg utformet intervjuguiden. På denne måten fikk jeg oversikt over mobilforbudet på skolen og fikk en bedre forståelse av hva begrepet innebærer for klassen jeg skulle intervjuer. Det kan

tenkes at gyldigheten på denne måten har blitt styrket. Fordelen med kvalitative studier vil også gi forskere og informanter mulighet til å stille spørsmål ved ting de ikke forstår. Slik kan misforståelser oppstå sjeldnere enn ved kvantitative undersøkelser (Askheim og Grenness, 2008).

Bruk av flere metoder, også kalt metodetriangulering (Askheim og Grenness, 2008), kan være med å styrke validiteten i oppgaven. Flere metoder kan belyse problemstillingen fra ulike sider og sammenligne funn for å gi de bedre forklaringskraft. På grunn av tid og omfang av oppgaven har jeg kun valgt å benytte meg av fokusgruppeintervjuer. For å styrke mine funn og tolkninger fra undersøkelsen har jeg sammen med veileder drøftet noen av funnene fra undersøkelsen. Da innsamlingen og arbeidet med oppgaven er en selvstendig prosess hjelper det å få bekreftelser fra andre på at du er på riktig vei. Dette kan også være med på å styrke påliteligheten i oppgaven.

3.8 utfordringer og begrensninger

Jeg har tidligere benyttet meg av kvalitative metoder og utført intervju som en del av datainnsamling. Gjennom de erfaringene har jeg blitt tryggere på meg selv som intervjuer og bevisst på min rolle i en intervjusituasjon. Det som var utfordringen i denne oppgaven var å lede et gruppeintervju, da min tidligere erfaring kun baserer seg på individuelle intervjuer. En annen utfordring jeg opplevde med gjennomføringen av fokusgrupper var å få elevene til å diskutere tema og spørsmål seg imellom uten stor innblanding fra meg selv. Elevene henvendte seg til meg i stor grad og svarte direkte på spørsmålene jeg stilte. Det var litt ulikt fra gruppe til gruppe, og der noen var mer konkrete i å svare kun på det jeg stilte spørsmål om, kunne noen grupper vandre litt fra spørsmålet og snakke om noe annet enn det jeg spurte om. Mye av informasjonen jeg fikk var aktuell for min problemstilling. Gjennom denne dialogen mellom elevene dukket det også opp interessante synspunkter som ikke var konkrete svar på spørsmålene jeg stilte. Noen grupper trengte også mer moderering fra meg ved at de startet å snakke om situasjoner som ikke var like aktuelt for oppgaven min eller ikke hadde så mye på hjertet.

Som jeg har nevnt tidligere i oppgaven var det også utfordrende å planlegge tidspunkt for gjennomføringen av intervjuene. Den eneste kontaktpersonen jeg hadde var rektor, som det til tider var vanskelig å få tak i. Før jeg tok kontakt med skolen hadde jeg nok ikke sett for meg

at dette skulle ta så lang tid. Jeg hadde hele tiden en god dialog med rektoren slik at det til slutt ordnet seg.

3.9 Generalisering

Generaliserbarhet eller overførbarhet er ifølge Tjora (2012) å se på hvilken grad undersøkelsen er gyldig utover de tilfeller som har blitt forsket på.

En viktig del av samfunnsforskning er å kunne generalisere funnene for å sikre kvaliteten i undersøkelsen. Casestudier blir ofte kritisert ved at resultatene ikke kan generaliseres.

Statistisk generalisering er mest aktuelt innen kvantitativ forskning. For generalisering ved kvalitative metoder krever det at vi tenker på en annen måte (Tjora, 2012). Casestudier er generaliserbare når det kommer til teoretiske hypoteser, men ikke for populasjoner. Til det er utvalget for lite. Målet er å utvikle og generalisere teorier (Yin, 2003, s. 10).

Flyvbjerg (2006) argumenterer for generalisering ved bruk av casestudier og peker på viktigheten av eksempelets kraft.

I denne oppgaven har jeg tatt i bruk en enkel case, og det vil derfor være vanskelig å generalisere funnene til andre skoler. Likevel kan det argumenteres for at funnene i studien kan generaliseres til et leser- og brukernivå (Firestone, 1993) ved at fenomenet er beskrevet gjennom såkalte «tykke beskrivelser» (Geertz, 1973). Funnene i denne undersøkelsen skal være med å belyse fenomenet slik at vi kan forstå bedre hensikten bak et mobilforbud og hvordan det kan praktiseres på best måte. Oppgaven kan brukes videre i forskning eller for skoler som vurderer å innføre mobilforbud. Det må likevel sies at det kan finnes flere utfordringer og muligheter enn det min oppgave viser, da jeg kun benytter én case.

I dette kapitlet har jeg tatt for meg datainnsamlingen fra start til slutt. Jeg har underveis begrunnet mine valg for å gi leseren en fullstendig oversikt over hva som er gjort og hvorfor jeg har tatt de valgene jeg har. I neste kapittel vil jeg analysere funnene fra datainnsamlingen og knytte disse opp mot teorier og forskning fra kapittel to.

4. Analyse

I denne delen av oppgaven skal jeg presentere mine funn fra fokusgruppene jeg hadde med 10. klasse ved Libakken skole. Elevene på Libakken skole har hatt mobilforbud siden januar 2016. En mobilfri skolehverdag har blitt normalen, og jeg kan merke at det er noe de har blitt vant til ut ifra svarene de ga meg. Bakgrunnen for innføringen var på grunn av det sosiale. Elevene satt og tekstet til hverandre istedenfor å snakke sammen.

Det første jeg skal ta for meg er medievanene elevene forteller om. Videre skal jeg gå nærmere inn på hvordan elevene opplever mobilforbudet på skolen, hva de tenker om det og hvordan de forholder seg til det. Her vil jeg ta for meg de positive og negative sidene for både det sosiale og det faglige. Videre skal jeg se på hvordan elevene opplever at forbudet blir håndhevet av lærerne og administrasjonen ved skolen. Til slutt i analysen skal jeg se nærmere på bruk av teknologi i undervisningen og hvordan elevene sine erfaringer med dette er. Hvordan teknologi brukes som gode verktøy til læring eller er forstyrrelser for elever og lærer. Hva er elevenes erfaringer med dette? Benytter de seg av mulighetene som ligger der?

4.1 Elevene sine medievaner

De fleste elevene i klassen har eget nettbrett i tillegg til PC og mobil. De oppgir at de bruker nettbrettet i liten grad og mobiltelefonen mest. Elevene mener kommunikasjon og holde kontakt med venner er det viktigste med deres mobiltelefon. Sosiale medier blir også nevnt i fokusgruppeintervjuet når jeg stiller spørsmål om, hva de bruker mobilen mest til:

Meg: Hva er det viktigste med telefonen deres?

Sara: Å kunne kommunisere med andre liksom.

Henrik: Opprettholde dager på Snapchat.

Karl: Ja!

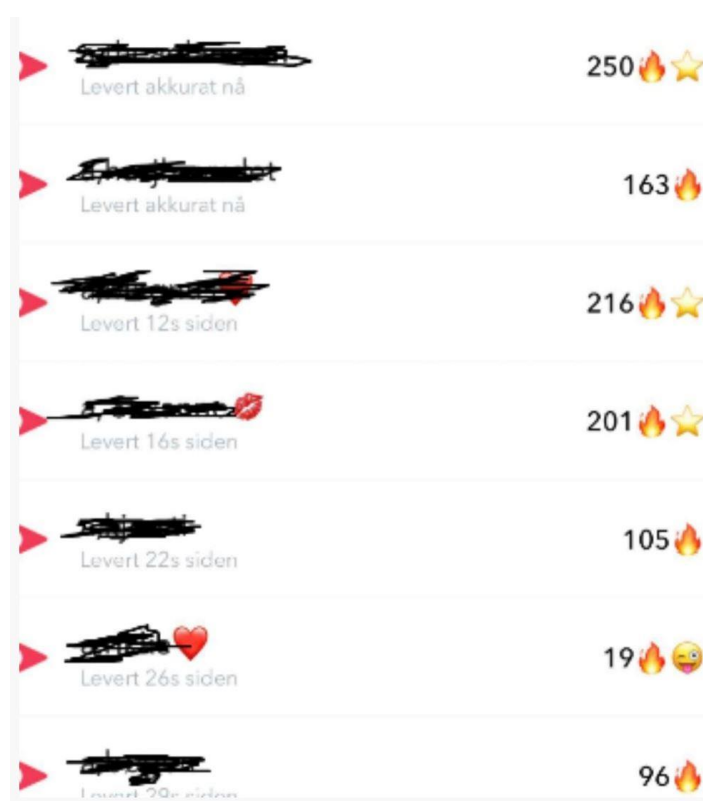
Meg: Det er derfor dere er på Snapchat?

Henrik og Karl: Ja

Henrik: Det er viktig!

I dette utdraget fra fokusgruppeintervjuet ser vi at på spørsmål om hvilke apper de bruker, svarer elevene med en gang Snapchat og Instagram. En annen app de bruker mye er Telegram, som de bruker til å kommunisere med venner gjennom chat og gruppechat. Kontakten som skjer på Snapchat handler mer om å gi og få oppmerksomhet. Mye av det de

sender til hverandre via Snapchat gir ikke mening, sier en elev. Og som eleven over beskriver det, «Opprettholde dager på snap» er viktig. Det handler om at to personer har snappet til hverandre innen 24 timer i over tre dager. Antall dager viser ved siden av kontakten du har «snappet» med, som vist på bilde under. Det å kunne skryte av antall dager man har snappet på rad med noen gir en type status som de viser til andre venner. Én av elevene sier han har fem hundre dager, noe som vil si at han har sendt og mottatt snap til samme person sammenhengende i fem hundre dager. De andre elevene ga uttrykk for at de synes det er mye.

(Figur 1: «Snapstreak». Skjermdump fra Aftenposten⁷, 27. februar 2017)

Selv om dette var den viktigste og mest brukte appen for noen av elevene i klassen var det også noen som ikke brukte den like mye som før. Én elev hadde valgt å slette Snapchat helt fra mobilen og en annen elev fortalte at Snapchat ble brukt i mindre grad enn tidligere. Hvorfor eleven valgte å slette appen forklares her:

⁷ <http://www.aftenposten.no/meninger/sid/Snapstreak-gjor-deg-til-en-av-de-kule-Na-er-jeg-sliten-615942b.html>

Karoline: Jeg brukte det jo ikke for å snakke med noen da sånn som jeg gjør på Telegram om litt mer viktige ting. Det vart mer å sende bilde av en lampe eller taket eller trynet til noen og det var skikkelig kjedelig å få hver gang. Så det føltes veldig ubrukkelig. Så er det jo egentlig bare den «my story» greia som man bruker for å følge med på hva folk holder på med, men det er også ganske kjedelig å bruke tida på og vite hvor alle sammen er og hva de gjør hele tiden. Det får deg jo ikke til å føle deg noe bedre. Så da bare slettet jeg det og det gjorde livet mitt mye bedre for å si det mildt.

Et annet overraskende funn fra intervjuene er hvor lite elevene bruker Facebook. En elev beskriver det slik: «Jeg er innom én gang i året og det er på bursdagen min ca. Det er for dem som ikke har skjønt at jeg ikke er på Facebook.»

Facebook er ikke noe elevene selv nevner de bruker, før jeg stiller spørsmål konkret som, «Hva med Facebook?»:

Hanne: Jeg bruker ikke selve appen Facebook, det er ikke kult.

Nora: Heh, nei.

Vi ser de samme tendensene fra undersøkelsen Barn og medier (2016), som viser at blant barn og unge i alderen 9-16 år er det 56 prosent som bruker Facebook, til sammenligning er det 80 prosent som bruker Snapchat. Elevene sier de bruker Telegram istedenfor Messenger til å chatte med venner. De bruker ikke Facebook aktivt, selv om de har brukerprofiler her.

Grunner som blir nevnt for at de er på Facebook er tilgang til grupper for ulike fritidsaktiviteter eller ha kontakt med andre venner som ikke har Snapchat eller Telegram, men bruker Facebook:

Mads: Facebook Messenger bruker jeg med folk som har Facebook, men ikke har Snapchat.

Eirik: Ja.

Ut ifra intervjuene virker det som om Facebook ikke er noe som forstyrrer eller distraherer elevene i undervisningen. Dette har vært en bekymring da Facebook var nytt og spennende. I intervjuet kom det fram at nå er det andre ting elevene bruker, visst de først skal bruke noe:

Karl: Ikke nødvendigvis Facebook, men det er lett å...

Meg: Kanskje andre ting?

Karl: Alt annet ja!

De andre elevene begynner å le.

Det utvikles stadig nye apper og sosiale medier som hevder de er det nye Facebook. Det er stor konkurranse om barn og unges oppmerksomhet. For elevene virker det som at det ikke er viktig å være tidlig ute med nye apper:

Henrik: Jeg gidder ikke engang sjekke hva det er når folk sier add meg på det her, add meg på det her. Jeg bare tenker sånn, jeg gidder ikke. Jeg har Snapchat, Telegram og Instagram. Trenger ikke så mye mer.

Ifølge elevene i fokusgruppene må det for det første være en god app som er bra og enkel å bruke. For det andre må det være bedre enn det de allerede bruker for at de skal gidde å bytte. Og det tredje punktet er at venner også må bruke det. Som én elev sa så er det jo ikke vits i å bruke noe som ingen andre bruker. Inntrykket jeg får av elevene er at de er kvalitetsbevisst på hvilke apper de bruker og ikke bruker. De føler de har det de trenger i de appene de bruker i dag.

Elevene nevner også YouTube, Netflix, Spotify som andre apper de bruker på mobilen. Disse kan også benyttes på desktop og nettbrett, noe som gjør de tilgjengelig i timene dersom elevene bruker PC. Snapchat kan til sammenligning kun brukes på en mobiltelefon og Instagram er også en app ment for bruk på en mobiltelefon. Så selv om mobilen er utilgjengelig har elevene mer enn nok muligheter til å distraheres dersom de føler for det. Elevene forteller det de er innom NRK og VG for å lese nyheter. En elev sier også at de kan finne på å se en episode på Netflix midt i skoletida.

4.2 Regler for mobilbruk hjemme

I motsetning til skolen har elevene få eller ingen regler for mobilbruk hjemme. Noen nevner at de må levere fra seg telefonen før de skal legge seg, slik at de får til å sove og får nok søvn. Jeg får inntrykk av at elevene er ganske bevisste på dette med mobilbruk og søvn. Det er ikke bare noe de blir fortalt er bra, men noe de selv har opplevd slik som uttrykt av en elev i fokusgruppeintervjuet:

Christina: Jeg har en tendens til å være så lenge på den at jeg ikke får til å sove. Jeg sover lettere hvis jeg ikke er på den rett før jeg legger meg. Men jeg gjør jo ikke det hele tiden, men jeg prøver da, og det funker.

Elevene har ikke så mye regler for mobilbruk og peker også på at de bruker den jo ikke så mye så det er ikke behov for det. De klarer å begrense bruken selv. Kanskje om de hadde hatt et problematisk forhold til mobilen ville de fått flere regler også. Én elev hadde regler tidligere, men sier at: “det bare rolig forsvant”. Dette bekrefter også andre elever.

For elevene gir det mening i at mobilen ikke skal brukes før de legger seg. På denne måten er det noe de selv velger å gjøre fordi de sover bedre. Å kunne ta sine egne valg ut ifra hva som er bra og ikke gjør at de utvikler sin digitale kunnskap basert på erfaring og kunnskap, ikke bare regler.

Selv om elevene uttrykker at de synes mobilforbud på ungdomskolen er helt greit, så er det ikke noe de ønsker når de til høsten starter på videregående:

Sigurd: Jeg synes at nå på ungdomskolen er det litt sånn dumt, bare fordi vi er ungdom liksom, at hvis noen gir oss en beskjed så klarer vi å gjøre det. Det er jo effektivt det de gjør nå, med et mobilforbud, men vi klarer jo faktisk å styre oss. I alle fall på videregående. Det blir dumt og litt sånn fjernt, ja.

Mobilforbudet gir også elevene en mindre grad av selvstendighet. Følelsen av at lærere ikke gir de den tilliten til at de kan styre mobilbruken sin.

4.3 Avhengighet

Da elevene blir spurt om de er avhengig av mobiltelefonen svarer de alt fra “ja, ganske avhengig” til “nei, ikke avhengig”. Det er litt ulike syn elevene legger i det. For noen er avhengighet et ord som kan ha en negativ klang over seg. Elevene ser avhengighet fra to sider. Den ene er å være avhengig av telefonen og hele tiden må være på for å følge med på alt som skjer (Fear of missing out – FOMO) (FOMO, u.å.). Selv føler de seg ikke avhengig ut ifra denne forklaringen. Flere sier de klarer seg fint i løpet av en hel skoledag uten å være innom mobilen:

Anna: Fordi jeg vet at jeg klarer meg veldig fint uten en hel dag og jeg brukte den ikke sånn skikkelig mye før heller da, før vi fikk mobilfriskole liksom.

Elevene føler sjelden at de har gått glipp av noe og de føler seg ikke utelatt ved å være borte fra telefonen en hel skoledag.

På den andre siden kan avhengighet sees på som det å ha mobilen i nærheten og vite at den er tilgjengelig. Dette er viktig for elevene, noe som også er én av grunnene til at de velger å ikke levere inn mobilen, men har den i skapet eller sekken. Mobiltelefonen gir de en trygghet av å være tilgjengelig uansett:

Karoline: Jeg er ikke avhengig av å måtte sitte på den hele tiden og være på sosiale medier hele tiden, men jeg er avhengig av å ha den der, som en trygghet på en måte. Så jeg vet at jeg kan ringe noen og ja.

Selv om elevene ikke føler seg spesielt avhengig av mobilen så kommer det likevel til uttrykk gjennom det de forteller:

Eirik: Ikke avhengig, men liksom

Nora: Du har jo liksom vært på mobilen hver dag i femhundre dager da.

De tar det for gitt at mobilen alltid er tilgjengelig fordi de bruker den hver eneste dag. Og nettopp fordi mobilen alltid er tilgjengelig blir det fort til at det å sjekke mobilen er mer en vane. Noe de gjør uten å tenke seg om. Én elev beskriver det slik: «Jeg har også en tendens til å ta den opp hele tiden. Og sjekke den hele tiden liksom. Jeg er vant til å gjøre det så.»

Avhengighet til mobilen handler ikke kun om å følge med på eller ha oversikt over det som skjer. Vi er fysisk avhengige av mobilen fordi den inneholder løsninger og apper vi bruker hver eneste dag. Bussbillett, nettbank, kalender og studentbevis er noen eksempler. Én elev beskriver at han følte seg litt hjelpeløs da mobilen gikk tom for strøm:

Mads: Jeg hadde gått tom for strøm og skulle ta buss og hele pakka. Jeg kom meg ikke noe sted uten mobilen liksom. For jeg hadde ikke penger, og bussbilletten måtte jeg betale på mobilen da.

En annen elev peker også på at alt skjer på Internett og mobilen, og er man ikke der så går man glipp av det som skjer.

4.4 Erfaringer med mobilforbud

Når de kommer på skolen om morgenen samler læreren inn telefonene, og leverer de tilbake til elevene på slutten av dagen. I starten syntes de det var rart å ikke ha mobilen tilgjengelig da de stort sett brukte friminuttene til å oppdatere hverandre på hva som hadde skjedd i sosiale

medier. Én elev sier at han egentlig ikke merket noen stor forskjell egentlig, og en annen legger til at «det er så lenge siden også, så vi legger ikke merke til det så mye lenger».

Før jeg startet intervjuene fikk jeg forklart av rektor at elevene var delt i sin oppfatning av mobilforbudet. Dette fikk jeg igjen bekreftet i første intervju, da jeg stilte spørsmålet: Hva tenker dere om mobilforbudet på skolen deres? og én av elevene svarer: «Alle har sin mening om det, så da kan vi jo liksom godt bare gå runden».

Elevene forstår hvorfor mobilforbudet er innført på skolen og begrunnelsen bak det, men de synes likevel det er unødvendig. På den ene siden har de ikke store protester mot forbudet. De merker at mobilen har mindre fokus enn det den hadde tidligere noe de synes er positivt:

Sara: Det jeg synes er bra er at du ser ikke folk går rundt på skolen med telefonen. Så sånn sett har de jo fått det til å fungere da, at vi ikke skal være på den hele tiden.

På den andre siden gir de uttrykk for at det ikke er noe poeng i å ha mobilforbud. I motsetning til lærerne, føler ikke elevene at det var et veldig stort problem tidligere. Noen av elevene brukte ikke mobilen så mye før, så for dem er det egentlig ikke så stor forskjell:

Henrik: Altså det har ikke gjort så mye for akkurat meg. Jeg brukte telefonen min lite da. Men jeg skjønner hvorfor de gjorde det, men jeg synes ikke det er så nødvendig.

4.5 Innlevering av mobil

Det er et fåtall av elevene i klassen som leverer inn telefonen på starten av dagen. Elevene forteller at de legger den i skapet i gangen på skolen, lar den ligge i sekken eller i lomma. Slik har de mulighet til å bruke den dersom det skulle være helt nødvendig. Likevel påpeker de at de ikke bruker den selv om de ikke leverer den inn. Av den grunn ser de ikke poenget med å levere den inn:

Ida: Jeg gidder rett og slett ikke. Jeg ser ikke poenget, jeg bruker den jo ikke læll så det går bra. Jeg tar den ikke opp liksom, kanskje hvis jeg må sjekke klokka og vi ikke har klokke.

Knut: Jeg har jo ikke noe problem å levere den inn, jeg gjør jo det av og til. Hvis jeg vet jeg for eksempel trenger den i en time eller noe sånn, da leverer jeg den inn. Men det handler kanskje mer om at jeg ser ikke helt poenget. Uansett er poenget oppnådd ved at vi ikke skal ta opp telefonene uansett.

Karl: Vi er ganske mange som ikke leverer, det er ganske femti femti egentlig. Ehh, men det blir jo ikke sånn at vi sitter å bruke den i friminuttene, vi snakker i friminuttene. Så det er jo veldig fint og koselig egentlig.

Det er litt de samme argumentene som går igjen på hvorfor elevene ikke leverer inn telefonen. De ser ikke poenget, når de uansett ikke bruker den ved å ha den i skapet. Fra deres ståsted gir de uttrykk for at poenget er å ikke bruke den, ikke at de må levere den inn. Konsekvensen av å ikke levere inn mobilen skjer først dersom elevene bruker telefonen og en lærer ser det. På denne måten kan innleveringen av mobilen sees på som et frivillig tilbud elevene kan benytte seg av, men som ikke er nødvendig for at mobilforbudet skal fungere.

Selv om elevene jeg snakker med sier de ikke bruker mobilen åpenlyst på skolen, forteller de om andre elever på skolen som gjør det. De mener at de som brukte den mye før bruker den fortsatt. Og at de som ikke brukte den så mye før, ikke har problemer med å legge den fra seg:

Christina: Det er veldig mange som går rundt med den i lommen, og det synes ganske godt.

Hans: Ja, folk bruker den uansett om det er mobilfri skole egentlig.

Elevene gir ikke noe inntrykk av at de synes det er feil å la være å levere inn mobilen inn om morgenen. De tolker mobilforbudet mer som en mobilfriskole. Mobilen skal ikke være synlig, og det oppnår de også ved å legge den i skapet. Samtidig har de på denne måten tilgang til mobiltelefonen om de skulle ha bruk for den.

Én av hovedgrunnene til å innføre mobilforbudet ved Libakken skole var ifølge rektor det store fokuset mobiltelefonen hadde i friminuttene. Elevene var på mobiltelefonene istedenfor å snakke med hverandre eller gjøre andre aktiviteter. Mobiltelefonen tok alt fokus, og det ønsket de å endre. Flere av elevene sier i fokusgruppeintervjuene at de snakker mer sammen etter mobilforbudet kom, spesielt i matfri. Dette er noe de finner positivt med mobilforbudet. Noen drastisk forskjell har de likevel ikke lagt merke til:

Anna: Jeg synes det fungerer helt greit for jeg var ikke så masse på telefonen fra før av og jeg la heller ikke merke til at alle andre var på telefonen, i alle fall ikke slik som lærerne og administrasjonen skulle ha det til. Det var veldig sånn drastisk forskjell og vi så at alle elevene tok bort telefonen og sånn her. Det er jeg kanskje ikke er helt enig i men.

4.6 Sosialisering

Grunnen til at det er litt ulik opplevelse av mobilforbudet mellom elever og lærere er at lærerne følte det var et stort problem tidligere, noe elevene ikke følte i samme grad. Selv om de også merket at det var mye fokus på mobiltelefonen tidligere, følte de ikke at de var usosiale, tvert imot. Som én elev sier: “Vi var sosiale for det liksom. Vi viste frem morsomme bilder til hverandre og kikket på videoer og satt og snakket om det liksom.”

Elevene ser ulikt på det å være sosiale. Noen mener de var sosiale tidligere og at dette ikke har endret seg etter mobilforbudet. Det er også noen som mener at de har blitt mer sosiale. De snakker mer sammen og bruker mobilen mindre:

Knut: Vi er jo mer sosiale nå, det var flere som hadde telefoner tidligere enn det er nå.

Sigurd: Jeg kan ikke se at jeg har blitt mer sosial.

Henrik: Kanskje litt for jeg hadde den med meg overalt.

Elevene nevner også at det finnes elever som låser seg inn på toalettene for å være på mobiltelefonen. Og peker på hvor sosialt er det egentlig? Det var ingen av elevene jeg snakket med som sa de hadde gjort dette.

4.7 Konsekvenser av brudd på mobilforbud

Konsekvensen av å bryte forbudet og bruke mobilen foran en lærer fører til merknad eller inndratt telefon. Anmerkninger skal være en type straff til elevene som bruker mobilen på skolen. Elevene sier det er stor forskjell fra lærer til lærer når jeg spør dem hva som skjer dersom de blir tatt med å bruke mobiltelefonen. Én av elevene sier: «Det varierer litt på lærerne da. Noen gir anmerkning, noen tar den inn, noen bryr seg ikke.»

Anmerkninger er én av tingene elevene peker på som en negativ side med mobilforbudet. Med det mener de at de får mange unødvendig anmerkninger, noe de ikke ønsker i slutten av 10. klasse. Én elev sier han savner mobil på skolen, fordi han slapp å få så mange unødvendige anmerkninger bare for å ha mobil på seg. De forstår at det er en effektiv måte å holde dem unna mobilbruk på mens de er på skolen. Likevel gir det ikke rom for å kunne sjekke mobilen, om det så bare er for å sjekke klokka. Flere av elevene sier de bruker mobilen som klokke, fordi det er mangel på klokke på skolen:

Sara: Det er veldig kjedelig hvis du blir sett med mobilen i lommen eller noe så får du en anmerkning. Og det er litt unødvendig.

Én elev peker også på en annen negativ konsekvens ved mobilforbudet:

Ida: Det er jo litt sånn dumt det å med mobilfriskole da, vi har ikke lov å høre på musikk når vi jobber og sånn. Jeg jobber mye bedre når jeg får høre på musikk.

Selv om elevene gir inntrykk av at mobilforbudet har en liten effekt, føler noen at de er blitt mer oppmerksom på sin egen mobilbruk:

Mads: I hvert fall ikke nå etter vi har vært med på dette her da. Visst de hadde tatt vekk igjen dette forbudet så tror jeg folk hadde vært mer sosiale.

4.8 Teknologibruk i skolen

Noen få elever har med seg PC på skolen hver dag. Andre tar den kun med dersom de vet at den skal brukes til noe spesielt. På skolen har de også PC-sett som deles ut til elevene når de har bruk for det i undervisningen. PC bruker de mest til skriving av oppgaver og innleveringer. Libakken skole har tatt i bruk Google Classroom, som er en digital læringsplattform. Dette har erstattet tidligere bruk av blant annet Word, Excel og PowerPoint.

Selv om det er mobilforbud ved Libakken skole hender det at elevene får bruke mobilen i undervisningen. Noen ganger får de beskjed på forhånd og andre ganger skjer det der og da. Elevene nevner at mobilen har blitt brukt til blant annet Kahoot (nettbasert quizspill), Quizlet (interaktive flashcards), høre på musikk, ta bilder til naturfagforsøk og filme til norskoppgaver.

Det er litt mer tilrettelegging når de skal bruke Kahoot nå enn det var tidligere. Før kunne alle bare ta opp telefonen, men nå må læreren ha med PC-sett. Én elev nevner at det er sjelden de bruker Kahoot:

Hanne: Vi hadde det mye oftere før når vi ikke hadde mobilfri skole, det var mye morsommere. Men nå har vi det veldig, veldig sjelden.

Selv om mobilen blir brukt lite i undervisningen, sier én av elevene fra fokusgruppeintervjuet: «Jeg liker det slik vi har det nå, tror jeg.»

På spørsmål om elevene opplevde mobilen som en forstyrrelse i timene svarte de nei, heller ikke før mobilforbudet ble innført var dette noe problem, ifølge dem. Igjen peker de på at grunnen for innføringen av mobilforbudet var fordi mobilen hadde for stort fokus i friminuttene.

4.9 Digitale ferdigheter

På spørsmål om elevene har mer kompetanse enn lærerne innen digitale medier svarer samtlige av elevene i den ene fokusgruppen: «Jaa!» Noen ler litt oppgitt for å vise at de er enige, samtidig som en annen elev presiserer: «Mye bedre, de skjønner ingenting!» For å understreke det enda mer sier en annen elev: «De kan jo ikke sette på YouTube en gang». På den andre siden viser én av elevene forståelse for at lærerne ikke er like gode som de selv. Elevene er også klar over at de har vokst opp i en annen tid enn det deres lærere har:

Eirik: Det kan jo ha med at de ikke er vant med at det er en naturlig løsning og sånn. Hvis de nesten aldri er på et sånt system. Så vet de kanskje ikke at menyen er at den trekkes ned og så kan du gå på. Det er jo ikke alltid gitt at det vanligvis er sånn. Men jeg som bruker meste av tiden min foran en PC jeg vet det.

Det kommer også frem i et av fokusgruppeintervjuene at lærerne er flinke i programmer som Word og PowerPoint, som elevene forstår de har brukt i lengre tid. Men da de gikk over til Google Classroom fikk de problemer sier én av elevene: «Det er liksom ikke noe vanskelig, men det at de ikke vet hva de gjør, gjør det mye vanskeligere.»

Trenger de hjelp til noe relatert til PC-en eller andre tekniske spørsmål er det som regel en i klassen som hjelper dem. Dette bekrefter også eleven selv. Og da jeg stiller spørsmål om hvem han får hjelp av svarer han: «Hvis ikke jeg vet svaret så bare googler jeg det!»

Elevene nevner også at de yngre lærerne ofte er flinkere til å hjelpe til med tekniske spørsmål. Dette bekrefter også Buckingham (2003) hvor han sier yngre lærere er mer komfortable med bruk av medier i undervisningen:

Hans: Det er noen lærere som er flinke. Vi har jo Frank og han er profesjonell.

Ida: Ja, det er han. Men jeg føler at kanskje de yngre lærerne, sånn som Per, kanskje. De som er litt yngre.

Anna: Ja, studentene.

Én elev presiserer at det ikke er ikke noe stort problem at lærerne ikke kan så mye, men det hadde vært fint om de kunne mer enn bare det som er nødvendig, og sier videre at noen lærere kan ikke det heller. En av elevene sier at det ville vært unødvendig å bruke mer tid på det i undervisningen da lærerne ikke kan så mye mer enn dem selv: «Jeg tror det er tid på skolen vi kunne brukt til noe annet.» Elevene nevner at de lærer litt om nettvett og kildekritikk på skolen, men det er litt uenighet blant elevene om dette. På spørsmål om de kunne tenke seg å lære mer om nettvett svarer én av elevene: «Ja, det hadde vært litt lurt.»

5. Diskusjon

Hensikten med denne oppgaven har vært å få innsyn i elevenes erfaringer med et mobilforbud i ungdomskolen for å belyse viktige utfordringer og fordeler et slikt forbud fører med seg. I dette kapittelet skal jeg diskutere mine funn knyttet til problemstillingen min: *Hvilke erfaringer har elever til et mobilforbud i ungdomsskolen?* For å svare på problemstillingen skal jeg ta for meg de tre underspørsmålene:

- Hva kjennetegner elevenes mobilbruk?
- Hvordan opplever elever et mobilforbud i skolen?
- Hvilke holdninger har elevene til bruk av teknologi i undervisningen?

5.1 Mobilbruk

I første del av analysekapittelet får vi innsyn i elevenes medievaner og hva de bruker mobiltelefonen mest til. Det kan være vanskelig for andre enn dagens unge å sette seg inn i deres bruk og forstå ulike trender i sosiale medier. Gjennom fokusgruppeintervjuene ser vi at det å sende bilder via Snapchat handler mer om økt status, enn kommunikasjon mellom venner. Det kan tenkes at voksne tolker ungdoms mobilbruk som noe negativt fordi de ikke forstår meningen bak bruken, og kun ser at mobiltelefonen brukes hele tiden, uavhengig av konteksten den brukes i. Dette kan føre til misforståelser mellom voksne og barn når mobilbruk diskuteres. Barn og unge ser på mobilen som en naturlig del av hverdagen, som de bruker samtidig med andre aktiviteter. De er sosiale med venner, samtidig som de bruker mobiltelefonen. Slik elevene ser det går ikke den ene aktiviteten på bekostning av en annen. For voksne kan det tenkes at de oppfatter mobilbruken mer som en forstyrrelse enn et verktøy. Også i skolen er det ulike oppfatninger til bruk av elektroniske enheter, da mellom elevene og lærerne (Baker et al., 2012).

Snapchat er det mest brukte sosiale mediet blant unge i dag (Medietilsynet, 2016), noe elevene ved Libakken skole også ga uttrykk for. Likevel var det noen som følte at Snapchat var en unødvendig app. En av elevene hadde slettet appen fra mobiltelefonen. Når ungdom selv kan føle at bruk av Snapchat er meningsløst er det forståelig at også voksne oppfatter dette som unødvendig bruk. Dette viser hvor viktig det er å lære barn og unge digitale ferdigheter slik at de selv kan vurdere om egen mobilbruk er nyttig for dem. Målet er ikke at barn og unge skal slutte å bruke sosiale medier og andre apper på mobilen fordi det er

unødvendig, men forstå hvordan mobilbruken kan påvirke andre aspekter i livet, slik som utdanning. For å utvikle barn og unges digitale ferdigheter er det nødvendig at skolene ser mot ungdomskulturen, som engasjerer og interesserer de unge så sterkt, og på den måten bruke det som en ressurs for de unges læring (Østerud, 2009).

I dagens digitale samfunn er elevene avhengig av telefonen, men ikke alle må sjekke den hele tiden. Avhengigheten til mobilen kan sees på som avhengighet til trygghet. Elevene føler seg tryggest når de har tilgang til telefonen i skapet og ikke levert den inn i et låst skap. Skulle det skje noe kan de raskt få kontakt med foreldre. Her kan det også tenkes at det er like viktig for foreldre å ha muligheten til å kontakte barna i løpet av en skoledag. Noe som også vil påvirke elevene om de velger å levere inn telefonen eller ikke.

Det at sosiale medier som Snapchat legger opp til belønninger ved å bruke appen mye, kan også være med på å skape en avhengighet i seg selv. Selv om ikke elevene ser på det som en avhengighet, gir de likevel uttrykk for at det er viktig og noe de må gjøre. Elevene var litt uenig i hvorvidt de var avhengig av mobiltelefonen eller ikke. Som definisjonen av avhengighet peker på er det først når bruken går på bekostning av andre aktiviteter i livet, slik som for eksempel skolen, at den kan regnes som skadelig (Skre, 2016). Det var ingen av elevene som ga uttrykk for at mobiltelefonen påvirket livet deres på en negativ måte eller hadde en mobilbruk ute av kontroll. Det som er interessant er at unge i dag kan sende bilder via Snapchat opp til hver dag med flere personer, i over fem hundre dager, uten å føle seg spesielt avhengig av mobiltelefonen. Dette kan være med å vise til at mobilbruken er den del av hverdagen deres uansett.

Der Facebook tidligere stjal oppmerksomheten til elevene i timen kan det virke som at dette ikke lengre er like aktuelt. Men det betyr ikke at de ikke blir distraheret. Før mobilen gjorde sitt inntog i klasserommet og var det lapper de sendte til hverandre i timen som stjal oppmerksomheten. Det kan tenkes at det vil alltid dukke opp noe som potensielt har mulighet for å skape forstyrrelser og distraksjoner. Teknologien er lett tilgjengelig i timene gjennom PC-bruk og mobiler. Det er enkelt å flykte fra det vi egentlig er på skolen for å gjøre. Men å skylde på teknologien i seg selv kan virke litt for enkelt. Det kan tenkes at barn og unge som ikke klarer å styre mobilbruken selv, trenger hjelp til det. Slik kan det argumenteres for å innføre et mobilforbud ved skolene. På denne måten fjernes tilgjengeligheten til distraksjon, som skapes av mobiltelefonen. Både for faglige og sosiale utfordringer. Likevel sier elevene i

fokusgruppeintervjuer at mobilen fortsatt blir brukt når det er mobilforbud. Det skjer bare mer skjult for lærerne. En kan også hevde at et mobilforbud fjerner problemet, uten å løse det. Sett i et slikt lys kan man peke på at det er viktigere å fokusere på riktig mobilbruk hos barn og unge, enn det er å fjerne tilgangen til mobiltelefonen gjennom strenge regler. På denne måten kan elevene på sikt lære hvordan de kan legge bort mobiltelefonen og være fokusert på de oppgaver de skal i skolen. Elevene viser at de klarer det ved å fortelle at de har få eller ingen regler for mobilbruk hjemme, nettopp fordi de ikke bruker den for mye. Her vil det selvfølgelig være viktig å være litt kritisk til hva elevene selv sier da foreldrene ikke har mulighet til å bekrefte dette. Elevene som klarer å begrense mobilbruken sin, vil ifølge Beland og Murphy (2016) og Krumsvik, Egeland, Egeland, Jones og Eikeland (2013) sine studier, få bedre skolerresultat enn de som ikke klarer å begrense slik bruk. Uten fokus på god mobilbruk kan det føre til økte digitale skiller mellom elevene.

Innføring av et mobilforbud i skolen kan hindrer fokus på problemer og utfordringer barn og unge har med bruk av mobiltelefonen. I skoler der mobilbruk er lov kan lærere i større grad gå i dialog med elevene for å prøve å forstå mobilbruken fra elevenes ståsted, og gi råd, veiledning og stille kritiske spørsmål som kan gi elevene innsikt i sin egen bruk. Det kan være vanskelig for lærere å stille slike spørsmål ved mobilfrie skoler, der mobilbruken er synlig i mindre grad. Elevenes erfaringsgrunnlag og kompetanse burde slik brukes som en ressurs for å legge til rette for bruk av teknologi i skolen (Erstad, 2010).

5.2 Mobilforbud

Formålet med mobilforbudet på Libakken skole er å øke det sosiale mellom elevene. Det store spørsmålet er om det hjelper? Elevene er litt uenige seg imellom i hvilken grad de er blitt mer sosiale eller ikke. Noen føler de verken har blitt mer eller mindre sosiale etter mobilforbudet ble innført. Det er ingen elever som sier de har blitt mindre sosiale, så det kan tolkes som at mobilforbudet har hatt en effekt for noen av elevene. Det som også kommer frem i fokusgruppene er at elevene selv har blitt mer bevisst på at de klarer seg en hel skoledag uten mobiltelefonen. Mobilforbudet har dermed gitt elevene erfaring på å være uten mobiltelefon i en lengre periode. Det hadde vært interessant å se hvordan elevene ville reagere, dersom mobilforbudet hadde blitt opphevet. Ville de gått tilbake som før eller ville de tatt med seg erfaringene fra mobilforbudet. Noen av elevene fra fokusgruppeintervjuene sier de ville brukt den mindre. Dette er også en holdning noen av dem tror de vil ta med seg når de til høsten starter på videregående.

Chandler (2014) peker på utfordringen med å opprettholde et totalforbud ved at det er vanskelig å unngå gråsoner uten at det skapes konflikter. På Libakken skole er det i utgangspunktet et totalforbud på mobilbruk, med unntak av bruk i undervisningen dersom læreren legger opp til det. Ifølge Utdanningsdirektoratet (2014) er det uansett ikke lov å nekte elevene å ta mobilen med inn på skolens område, som i utgangspunktet gjør et totalforbud vanskelig å innføre ved at mobiltelefoner alltid vil være fysisk til stede på skolen. Hvordan kan man hindre at slike gråsoner oppstår, slik at man unngår konflikter? Noe av det første som bør være på plass er implementering av gode retningslinjer (Gao et al., 2017). Det er viktig at lærere håndhever et mobilforbud likt slik at de unngår ulik behandling av elevene. Her fortalte elevene ved Libakken skole at lærerne håndhevet det ulikt. Det hadde ikke ført til noen konflikter eller lignende, men det var med på å skape en ubalanse i hvordan mobilforbudet fungerte. Et annet steg på veien mot et fungerende mobilforbud er å tydelig definere hva mobilforbudet skal oppnå. Gjennom fokusgruppene med elevene og i samtale med skolens rektor viser det at de har en felles forståelse for hvorfor skolen har innført et mobilforbud. Dette målet var å få elevene bort fra mobiltelefonene og snakke mer med hverandre. Selv om elevene har forståelse for denne begrunnelsen, ser de ikke i like stor grad på dette som et problem, slik lærerne og administrasjonen gjør. Så selv om det er en felles forståelse om hvorfor skolen innfører et mobilforbud, er det likevel ulike oppfatninger av hvor stort problem det er i utgangspunktet. Slik kan det tenkes at dialog mellom elever og lærere er viktig for at begge parter skal få like mye ut av mobilforbudet. Med en felles forståelse mellom elever og lærere kan det tenkes at det ville vært fordelaktig å la elevene være med i utformingen av retningslinjene eller bestemmelsen av mobilforbudet. Ved å møte utfordringene sammen med elevene kan det tenkes at de føler seg mer forpliktet til å opprettholde det. Slik Gao, Yan, Wei, Liang og Mo (2017) hevder, har hvem som er med å bestemme retningslinjene, like mye å si som retningslinjene i seg selv. Det kan uansett tenkes at det alltid vil være noen elever som bryter reglene, uavhengig om elevene er med i bestemmelsen eller ikke. Inntrykket jeg fikk fra elevene ved Libakken skole, er at de ikke bryr seg så mye om andre elever som trosser forbudet og bruker mobiltelefonen. Dersom elevene var med i utviklingen av retningslinjene kan det tenkes at de i større grad ville føle seg forpliktet og i tillegg sagt ifra til andre elever som brukte mobiltelefonen. Det at noen elever fortsatt går rundt med mobiltelefonen synlig på skolen kan ødelegge for de som ikke gjør det.

I fokusgruppene kommer det frem at lærerne håndhever forbudet ulikt. Noen lærere følger opp mobilforbudet ved å gi elevene merknad dersom de bruker den, mens andre lærere ikke

bryr seg, forteller elevene. Det er mulig at dette kan skape konflikter på sikt. Det viser at ikke bare for elevene må retningslinjene være tydelig, men også for lærere som skal håndheve forbudet. De må være klar over hvilke konsekvenser ulike handlinger skal få. Dette argumenteres også av tidligere forskning som indikerer at også blant lærere har de ulikt syn på bruk av teknologi og mobiltelefonen i skolen (Skog, 2004). Når lærerne håndhever mobilforbudet ulikt kan det signalisere til elevene at mobilforbudet ikke alltid blir tatt like seriøst eller ikke alltid gjelder. Håndhevelse av mobilforbudet er viktig for at det skal fungere best mulig.

Akkurat som om Leitzel (2007) peker på kan et forbud også føre med seg nye problemer. I dette tilfelle er det anmerkninger elevene føler er det største problemet. De føler de ikke får forståelse for at de noen ganger må sjekke mobilen. Flere av elevene ved Libakken skole sier de bruker mobilen til klokke, dette er vanskelig når mobiltelefonen skal være lagt bort. Skolen kan løse det ved å henge opp flere klokker, men det viser at mobiltelefonen brukes til så mye forskjellig. Sett i et slikt lys kan det tolkes som at elevene ser på mobilen som så mye mer enn det lærerne ser på det som. Ved et mobilforbud er det nulltoleranse for bruk av mobil i friminuttene. Det får konsekvenser uansett grunn elevene måtte komme med dersom de ønsker å bruke telefonen i løpet av skoledagen. Fra elevene sin side kan det føles urettferdig å få en merknad fordi de skulle sjekke klokken på mobilen. Elevene forstår at mobilen ikke skal brukes, men føler kanskje at et mobilforbud vil gå ut over andre områder, og derfor ikke er den beste løsningen. Å forby mobiltelefonen kan virke som en enkel oppgave, men det vil kreve minst like mye oppfølging og retningslinjer som å gi elevene tilgang til å bruke mobiltelefonen på skolen.

5.3 Teknologibruk i skolen

I læreplanen fokuseres det på å lære barn og unge digitale ferdigheter på lik linje med regning, skriving og lesing. Ett av punktene for å utvikle digitale ferdigheter innebærer å lære seg bruk av digitale verktøy. Kan det tenkes at et mobilforbud kan hindre utvikling i elevenes digitale ferdigheter? Slik elevene ser det så har de mye bedre teknisk enn det lærerne deres er. De føler derfor det har liten hensikt å bruke mye tid på å lære dette i undervisningen, fordi det ikke gir dem noe ny teknisk kunnskap. SMIL-studien peker også på elevenes tekniske kompetanse, men at det samtidig må fokuseres mer på kompetanse knyttet til faglig bruk av IKT, fordi dette har elevene mindre av (Krumsvik et al., 2013). Selv om elevene er flinkere enn lærerne i bruk av digitale medier har de fortsatt behov for å lære seg forståelse og kritisk

evaluering. Digitale ferdigheter handler ikke kun om tekniske ferdigheter. Det som er viktig, slik det også står i kunnskapsløftet er: «Å utvikle digital dømmekraft gjennom å tilegne seg kunnskap og gode strategier for nettbruk.» Dette er noe elevene i større grad føler de trenger å lære mer om. Så hvordan kan man fokusere på forståelse og kritisk evaluering til mobilbruk på skoler med mobilforbud? Flere vil kanskje hevde at skoler med mobilforbud kan i like stor grad, som skoler uten mobilforbud, bruke teknologi i undervisningen og lære elevene digitale ferdigheter. Likevel er det mobiltelefonen barn og unge er mest opptatt av. Dersom ikke skolen tar det ansvaret for å lære dem kritisk bruk, hvem vil det da være? Det kan tenkes at dette ansvaret, i stor grad, blir overlatt til elevene selv. Igjen kan dette være med på å øke digitale skiller. Elever som har tilgang til flere ressurser, i form av tilegnelse av digital kompetanse utenfor skolen, kan lære mer enn de som ikke har den samme tilgangen. Et mobilforbud i seg selv vil nok ikke øke digitale skiller mellom elevene. Men det er viktig at selv om skoler innfører mobilforbud at de ikke glemmer den store rollen mobiltelefonen spiller i livet til dagens barn og unge. For den rollen kommer antakeligvis ikke til å forsvinne med det første. Skolen kan da legge grunnlaget for at barn og unge får den kompetansen de trenger, slik at de selv, kan se fordelene med å legge mobilen fra seg en gang i blant.

6. Avslutning

Denne casestudien har tatt for seg elevers holdninger og opplevelser til et mobilforbud i ungdomskolen. Ut ifra min problemstilling: *Hvilke erfaringer har elever til et mobilforbud i ungdomsskolen?* har jeg gjennomført fire fokusgruppeintervjuer med elever fra 10. klasse. Med denne problemstillingen ønsket jeg å få bedre kjennskap og forståelse til fenomenet mobilforbud i skolen, uten å konkludere med hva som er rett eller galt. Fokuset har i stor grad vært rettet mot elevenes egne erfaringer med skolens mobilforbud, som ble innført for litt over ett år siden. Jeg har også tatt for meg elevenes medievaner for å forstå deres forhold til mobiltelefonen. Til slutt har jeg sett på elevenes holdninger til bruk av teknologi og digitale medier i undervisningen. Dette er relevant i forbindelse med Kunnskapsdepartementet sin satsning på elevenes digitale ferdigheter i skolen.

For å finne svar på min problemstilling har jeg fokusert på følgende underspørsmål. Disse har jeg forsøke å svare på i avsnittet under.

- Hva kjennetegner elevenes mobilbruk?
- Hvordan opplever elever et mobilforbud i skolen?
- Hvilke holdninger har elevene til bruk av teknologi i undervisningen?
Elevene har god teknisk forståelse med bruk av digitale verktøy

6.1 Avsluttende betraktninger

Når det kommer til elevenes mobilbruk viser denne undersøkelsen at mobilen brukes mest til kommunikasjon og sosiale medier. Bruken til elevene reflekterer også resultatene fra Medietilsynets undersøkelse, Barn og Medier (2016), som viser at Snapchat er det mest populære sosiale mediet, og Facebook brukes i mindre grad enn tidligere. Elevene ser på tilgangen til mobilen som en sikkerhet dersom noe skulle skje. Det å vite at de har mulighet til å kontakte sine foreldre fra sin egen mobil gir dem en type trygghet i skolehverdagen. Elevene bruker ikke på mobilen for å få med seg alt som skjer, men bruken har i stor grad blitt så vanlig at den inngår i det meste de gjør. Selv når de snakker sammen ansikt til ansikt handler det gjerne om ting som skjer i sosiale medier.

Én av utfordringene med mobilforbudet på Libakken skole er at flere av elevene ikke leverer inn telefonen sin om morgenen. Elevene føler uansett at det ikke har noe å si om de leverer

den inn eller ikke, da grunnen for forbudet er å ikke bruke den. Noe elevene sier de klarer, selv om de ikke leverer mobiltelefonen inn. Selv om det fortsatt er mobiltelefoner i bruk på skolen, skjer dette mer skjult da elevene ikke ønsker anmerkninger. Det som er positivt er elevenes opplevelser av att de snakker mer sammen etter forbudet ble innført. Dette var også argumentet for å innføre mobilforbudet. Likevel føler ikke elevene det er nødvendig med et mobilforbud i skolen.

Et annet funn fra undersøkelsen er at elevene opplever at mobilforbudet blir håndhevet ulikt fra lærer til lærer, som kan føre til at grensene mellom hva som er lov og ikke blir utydelige. Mobilforbud handler i stor grad om hvordan retningslinjer rundt mobilbruk på skolen implementeres og håndheves av elever, lærere og foreldre. Det er også viktig med dialog for å unngå konflikter og misforståelser. I dagens teknologiske samfunn vil noen si at mobiltelefonen og andre digitale medier ikke kan sees på som en isolert øy man kan hoppe av og på når det passer. Mobiltelefonen er og vil være en naturlig del av de unges liv på flere plan. Et forbud vil ikke nødvendigvis stoppe de utfordringene mobiltelefonen fører med seg inn i skolen, men det kan hindre mulighetene for utvikling av en bedre forståelse, både for elever og lærere, innen digitale ferdigheter.

6.2 Begrensninger

Denne undersøkelsen har flere begrensninger som kan ha påvirket resultatene i min oppgave. Det første jeg vil peke på er bruk av flere metoder, også kalt metodetriangulering, som nevnt i kapittel tre. I denne oppgaven har jeg kun benyttet meg av fokusgrupper for innsamling av data. Gjennomføring av observasjoner i tillegg til fokusgrupper kunne gitt et bedre analysegrunnlag til å forklare hvordan et mobilforbud i skolen fungerer. Selv om bruk av flere metoder kunne gitt meg et bredere forklaringsgrunnlag føler jeg at valgt metode har gitt meg mer enn nok data til å besvare problemstillingen. En annen begrensning jeg vil se på er valg av informanter. Jeg har valgt å fokusere på elevene sine holdninger og erfaringer, men det ville også vært interessant å få innsyn i både lærere og foreldre sine opplevelser av et mobilforbud. De er også viktige medspillere ved implementering og opprettholdelse av et slikt forbud. En tredje begrensning for oppgaven er bruk av kun én case. Siden jeg valgte å bruke kun én case, én skoleklasse, vil det være vanskelig å si noe om hvorvidt det kan overføres til andre skoler med mobilforbud. Bruk av flere caser kan bekrefte om lignende tendenser eksisterer eller ikke.

6.3 Veien videre

Det finnes svært få studier som forsker på effektene av et mobilforbud i skolen. Med tanke på hvor stor del mobiltelefonen har i livet til de unge i dag vil det absolutt være viktig å forske mer på dette i fremtiden. Skolene i Norge bestemmer selv retningslinjene for bruk av mobil i skolen, som også er et godt argument for at det trengs mer forskning på område, og dermed gi skoler bedre innsikt i hva et mobilforbud innebærer før de avgjør hvilken vei de skal gå. Her ville det vært interessant å sett på langtidseffekter, for å se hvordan et forbud påvirker elevene over lengre tid. Sammenligninger mellom skoler med og uten forbud er et annet interessant perspektiv. Også medievaner blant barn og unge kunne vært interessant å studere over en lengre periode for å se hvordan og hvor raskt de endrer seg.

Denne studien kan være med på å gi innsikt i et viktig tema som diskuteres til stadighet. Både skoleledere, lærere, foreldre, politikere og lærerstudenter kan ha interesse av å lese denne studien for å få innblikk i hvilke muligheter og utfordringer et mobilforbud i skolen kan føre med seg. Studien vil vise en liten bit av hvordan et mobilforbud fungerer i praksis og hva som er viktig å tenke gjennom for å innføre gode retningslinjer ved bruk av mobiltelefon i skolen, både når det gjelder innføring av mobilforbud eller ikke.

Referanseliste

- Aalen, I. (2015). *Sosiale medier*. Bergen: Fagbokforlaget AS.
- Antique, A. (2013). *Digital media society, an introduction*. Cambridge: Polity Press.
- Askheim, O. A. & Grenness, T. (2008). *Kvalitative metoder for markedsføring og organisasjonsfag*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Baker, W. M., Lusk, E. J. & Neuhauser, K. L. (2012). On the Use of Cell Phones and Other Electronic Devices in the Classroom: Evidence From a Survey of Faculty and Students, *Journal of Education for Business*, 87(5), 275-289.
- Barsten, R. (29. september, 2016) Må legge bort mobilen når de kommer til skolen. Hentet 31. mai 2017 fra: <https://www.nrk.no/ho/mindre-nettmobbing-pa-mobilfrie-skoler-1.13146303>
- Beland, L.-P. & Murphy, R. (2016). Communication: Technology, distraction & student performance. *Labour Economics*, 41, 61–76.
- Bjørke, M. & Kornberg, K. (20. oktober, 2011). *Skolen vil forby fotballkort*. Hentet 2. mai 2017 fra: <http://www.aftenposten.no/osloby/Skolen-vil-forby-fotballkort-556199b.html>
- Blåsno, T. (9. januar, 2017). *Chromebook ut i ungdomsskolen nå*. Hentet 28. april 2017 fra: <https://www.budstikka.no/skole/nettbrett/skole-og-utdanning/chromebook-ut-i-ungdomsskolen-na/s/5-55-422348>
- Buckingham, D. (2003). *Media Education, literacy, learning and contemporary culture*. Cambridge: Polity Press.
- Campbell S. W. (2007). *Perceptions of Mobile Phones in College Classrooms: Ringing, Cheating, and Classroom Policies*. Hentet fra: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/03634520600748573>
- Chandler, C. (27. mars, 2014). *Cell phone use at school: Which policy should you use?* Hentet 28. februar fra: <http://web.magnushealth.com/insights/cell-phone-use-at-school-policies>
- City of New York (7. Januar, 2015). *Mayor de Blasio and Chancellor Fariña to Lift School Cell Phone Ban* Hentet 3. februar fra: <http://www1.nyc.gov/office-of-the-mayor/news/013-15/mayor-de-blasio-chancellor-fari-a-lift-school-cell-phone-ban>
- Egeberg, G., Hultin, H. & Berge, O. (2016). *Monitor skole 2016, Skolens digitale tilstand*. Oslo: Senter for IKT i utdanningen.
- Egge, J., H. Børstad, J. & Lorentzen, S. (16. november, 2015). *Her har de hatt mobilfri skole i ti år*. Hentet 30. januar 2017 fra: <https://www.nrk.no/trondelag/her-har-de-hatt-mobilfri-skole-i-ti-ar-1.12656490>
- Erstad, O. (2010). *Digital kompetanse i skolen - en innføring* (2. utgave). Oslo: Universitetsforlaget.
- Ertesvåg, F. (24.juni, 2015). Mobil-forbud ga bedre karakterer. Hentet 1. mars 2017 fra: <http://www.vg.no/nyheter/innenriks/oppvekst/mobil-forbud-ga-bedre-karakterer/a/23475246/>
- European Commission (2007). *Key competences for lifelong learning: European reference framework*. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities.
- Firestone, W. A. (1993). Alternative arguments for generalizing from data as applied to qualitative research. *Educational Researcher*, 22(4), 16-23.
- Flem, S. S. (10. Januar, 2016). *Her låses mobilene inne på <mobilotell>*. Hentet 10. mars 2017 fra: <http://www.smp.no/frapapir/2016/01/10/Her-1%C3%A5ses-mobilene-inne-p%C3%A5-%C2%ABmobilotell%C2%BB-12012319.ece>
- Flyvbjerg, B. (2006). Five Misunderstandings About Case-Study Research. *Qualitative Inquiry*, 12(2), 219-245.
- FOMO (u.å.). Oxford Dictionaries. Hentet 2.juni fra: <https://en.oxforddictionaries.com/definition/fomo>
- Gao, Q., Yan, Z. Wei, C., Liang, Y & Mo, L. (2017). Three different roles, five different aspects: Differences and similarities in viewing school mobile phone policies among teachers, parents, and students. *Computers & education*. 106, 13–25.

- Gao, Q., Yan, Z., Zhao, C., Pan, Y & Mo, L. (2014). To ban or not to ban: Differences in mobile phone policies at elementary, middle, and high schools. *Computers in Human Behavior*, 38, 25–32.
- Geertz, C. (1973). Thick description: Toward an interpretative theory of culture. I C. Geertz (Ed.), *The interpretation of cultures: Selected essays* (s. 3-30). New York, NY: Basic Books.
- Huse, M. (22. september 2011) *Mobiltelefonens historie*. Hentet 10. april 2017 fra: <https://www.chess.no/mermor/nyheter/2011/Mobiltelefonens-historie#.WTMoQmjyg2x>
- Kelentrić, M., Helland, K. Arstorp, A.-T. (2017) *Rammeverk for lærerens profesjonsfaglige digitale kompetanse*. Oslo: Senter for IKT i utdanningen.
- Kress, G. (2010). *Multimodality: a social semiotic approach to contemporary communication*. London: Routledge.
- Kruger, D. J., & Djerf, J. M. (2016). High Ringxiety: Attachment Anxiety Predicts Experiences of Phantom Cell Phone Ringing. *Cyberpsychology, Behavior & Social Networking*, 19(1), 56-59.
- Krumsvik, R. J. (2014) *Klasseledelse i den digitale skolen*. Oslo: Cappelen Damm AS.
- Krumsvik, R. J., Egelandssdal, K., Egelandssdal, N. K. , Jones, L. Ø. & Eikeland, O. J. (2013) *Sammenhengen mellom IKT-bruk og læringsutbytte (SMIL) i videregående opplæring*. Hentet 1. mai fra: http://www.ks.no/globalassets/vedlegg-til-hvert-fagomrader/utdanning-og-oppvekst/skole/smil/sluttrapport_smil.pdf?id=8412
- Kunnskapsdepartementet (2010-2011). *Stortingsmelding 22*. Hentet 01.05.2017 fra: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld-st-22-2010--2011/id641251/>
- Kvale, S. og Brinkmann, S. (2015). *Det kvalitative forskningsintervju* (3. utgave). Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Leitzel, J. (2007). *Regulating Vice*. Hentet fra: <http://ebookcentral.proquest.com/lib/ntnu/detail.action?docID=424614>
- Lindgren, H. M. (22. november, 2013). *Her får de bruke mobilen på skolen*. Hentet 10. mars 2017 fra: <https://www.nrk.no/telemark/uenige-om-mobilbruk-pa-skolen-1.11364281>
- Liu, Q.-Q., Zhou, Z.-K., Yang, X.-J., Kong, F.-C., Niu, G.-F. & Fan, C.-Y. (2017) Mobile phone addiction and sleep quality among Chinese adolescents: A moderated mediation model. *Computers in Human Behavior*, 72, 108–114.
- Medietilsynet (2016) *Barn & medier 2016, 9 – 16-åringers bruk og opplevelser av medier*. Hentet 30.01.2017 fra: http://www.medietilsynet.no/globalassets/publikasjoner/barn-og-medier-undersokelser/2016_barnogmedier.pdf
- Merriam, S. B. (2009). *Qualitative research: A guide to design and implementation* (3 utgave). San Francisco, CA: Jossey-Bass.
- Mo, A.-K., Kessel, D. & Tallaksrud, S. (18. mai, 2017). *Skoleelever nekter å gi slipp på mobilen*. Hentet 26. mai 2017 fra: <https://www.nrk.no/ho/skoleelever-nekter-a-gi-slipp-pa-mobilen-1.13521336>
- Moving target (u.å.) Cambridge Advanced Learner's Dictionary & Thesaurus. Hentet 2.juni 2017 fra: <http://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/moving-target>
- Nordbø, B. (14. februar, 2009) *Mobil*. Det store norske leksikon. Hentet 2. mars 2017 fra: <https://snl.no/mobil>
- NSD (2017). Hentet 19.02.2017 fra: http://www.nsd.uib.no/personvernombud/hjelp/vanlige_sporsmal.html
- Prensky, M. (2001). Digital Natives, Digital Immigrants. *On the Horizon*, 9(5) Hentet fra: <http://www.marcprensky.com/writing/Prensky%20-%20Digital%20Natives,%20Digital%20Immigrants%20-%20Part1.pdf>
- Skre, I. B. (6. desember, 2016). *Avhengighet*. I Store norske leksikon. Hentet 30. mai 2017 fra <https://snl.no/avhengighet>.
- Strøm, P. (24. mars, 2017). *Mobiler gir skolene muligheter de har drømt om lenge*. Hentet 31. mai 2017 fra: https://www.nrk.no/troms/_mobiler-gir-skolene-muligheter-de-har-dromt-om-lenge-1.13443551
- Telemuseet (u.å.). *Mobiltelefonens historie*. Hentet 10. april 2017 fra: <http://telemuseet.no/teleshistorie/mobiltelefonens-historie/>

- Thomas, K. M., O'Bannon, B. W. & Britt, V. G. (2014). Standing in the Schoolhouse Door: Teacher Perceptions of Mobile Phones in the Classroom. *Journal of Research on Technology in Education*, 46(4), 373-395.
- Tjora, A. (2012). *Kvalitative forskningsmetoder i praksis* (2. utgave). Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Tobakkskadeloven (1973). *Lov om vern mot tobakkskader*. Hentet fra: https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1973-03-09-14#KAPITTEL_1
- Turkle, S. (2011). *Alone Together*. New York: Basic Books.
- Utdanningsdirektoratet (12.november, 2014). *Mobilbruk og ordensreglement*. Hentet 2. februar 2017 fra: <https://www.udir.no/regelverk-og-tilsyn/finn-regelverk/etter-tema/Laringsmiljo/Mobilbruk-pa-skolen/>
- Utdanningsdirektoratet (9. mars 2016) Digitale ferdigheter. Hentet 2. februar 2017 fra: <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/lareplanverket/grunnleggende-ferdigheter/digitale-ferdigheter/>
- Utdannings- og forskningsdepartementet (2006). *Kunnskapsløftet – reformen i grunnskole og videregående opplæring*.
- Vettenranta, S. & Frantzen, V. (2012). *Mediepedagogikk*. Oslo: Tapir akademisk forlag.
- VG-partnerstudio (16 januar, 2017). *Slik har mobiltelefonene utviklet seg*. Hentet 10. april 2017 <https://www.komplett.no/kampanje/22680/mobil/slik-har-mobiltelefonene-utviklet-seg>
- Yildirim, C. & Correia, A.-P. (2015). Exploring the dimensions of nomophobia: Development and validation of a self-reported questionnaire. *Computers in Human Behavior*, 49, 130–137.
- Yin, R. K. (2003). *Case study research, Design and methods* (3. utgave). Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Yen, C.-F., Tang, T.-C., Yen, J.-Y., Lin, H.-C., Huang, C.-F., Liu, S.-C., Ko, C.-H. (2009). Symptoms of problematic cellular phone use, functional impairment and its association with depression among adolescents in Southern Taiwan. *Journal of Adolescence*, 32(4), 863–873.
- Yen, J.-Y., Ko, C.-H., Yen, C.-F., Wu, H.-Y., Yang, M.-J., (2007). The Comorbid Psychiatric Symptoms of Internet Addiction: Attention Deficit and Hyperactivity Disorder (ADHD), Depression, Social Phobia, and Hostility. *Journal of Adolescent Health*, 41(1), 93–98.
- Østerud, S. (2009). En didaktikk for demokratisk dannelse. I S. Østerud (Red.), *Enter: Veien mot en IKT-didaktikk* (s. 191-213). Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Øverby, H. (24. august 2016). Smarttelefon. Hentet 10. april 2017 fra: <https://snl.no/smarttelefon>

Appendiks

A: Godkjennelse fra NSD

Fredrik Mørk Røkenes
Institutt for sosiologi og statsvitenskap NTNU
Dragvoll
7491 TRONDHEIM

Vår dato: 07.03.2017

Vår ref: 52364 / 3 / IJJ

Deres dato:

Deres ref:

TILBAKEMELDING PÅ MELDING OM BEHANDLING AV PERSONOPPLYSNINGER

Vi viser til melding om behandling av personopplysninger, mottatt 20.01.2017. Meldingen gjelder prosjektet:

52364	<i>Mobilforbud i skolen/mobilfri skole</i>
Behandlingsansvarlig	<i>NTNU, ved institusjonens øverste leder</i>
Daglig ansvarlig	<i>Fredrik Mørk Røkenes</i>
Student	<i>Mari Lemme</i>

Personvernombudet har vurdert prosjektet og finner at behandlingen av personopplysninger er meldepliktig i henhold til personopplysningsloven § 31. Behandlingen tilfredsstillende i personopplysningsloven.

Personvernombudets vurdering forutsetter at prosjektet gjennomføres i tråd med opplysningene gitt i meldeskjemaet, korrespondanse med ombudet, ombudets kommentarer samt personopplysningsloven og helseregisterloven med forskrifter. Behandlingen av personopplysninger kan settes i gang.

Det gjøres oppmerksom på at det skal gis ny melding dersom behandlingen endres i forhold til de opplysninger som ligger til grunn for personvernombudets vurdering. Endringsmeldinger gis via et eget skjema, <http://www.nsd.uib.no/personvern/meldeplikt/skjema.html>. Det skal også gis melding etter tre år dersom prosjektet fortsatt pågår. Meldinger skal skje skriftlig til ombudet.

Personvernombudet har lagt ut opplysninger om prosjektet i en offentlig database, <http://pvo.nsd.no/prosjekt>.

Personvernombudet vil ved prosjektets avslutning, 02.06.2017, rette en henvendelse angående status for behandlingen av personopplysninger.

Vennlig hilsen

Kjersti Haugstvedt

Ida Jansen Jondahl

Kontaktperson: Ida Jansen Jondahl tlf: 55 58 30 19

Vedlegg: Prosjektvurdering

Dokumentet er elektronisk produsert og godkjent ved NSDs rutiner for elektronisk godkjenning.

B: Intervjuguide

Alt som blir sagt under intervjuene vil bli behandlet konfidensielt. Opplysningene dere oppgir anonymiseres og opptakene slettes når oppgaven er ferdig. Dere kan når som helst trekke dere om dere ikke vil være med på undersøkelsen likevel.

Innledning

- Hvilken mobil har du og når fikk du din første mobiltelefon?
- Hvilke andre typer digitale enheter har dere?
- Hva bruker dere mest?
- Hva bruker dere mobiltelefonen (mest) til?
  - Hvilke typer apper? Hvordan brukes de?
  - Bruker dere noen apper i skolesammenheng?
- Hva er det viktigste med mobiltelefonen deres?

Hoveddel

Mobilforbud

- Hva vil det si å være sosial?
- Hva føler dere om mobilforbudet på skolen? Er det nyttig/nødvendig? Hvorfor?
- Hva mener dere er grunnen til mobilforbudet?
- Hvilke konsekvenser har det fått for skolehverdagen? Hva er annerledes?
- Hva er mest positivt/negativt med mobilforbud?
- Hva brukte dere mobilen mest til da det ikke var forbud?
- Hvordan føles det å levere den inn om morgenen? Er det noen som lar den ligge hjemme?
- Hva savner dere mest med å ikke ha mobilen tilgjengelig på skolen?
- Tenker dere mye på mobiltelefonen i løpet av en skoledag?
- Hva er det første dere gjør når dere får tilbake mobilen i slutten av dagen?
- Har noen hatt følelsen av å gå glipp av noe viktig (samtale/melding) når dere sjekker mobilen etter skolen? Gått glipp av en diskusjon/informasjon med venner fra andre skoler?
- Har dere tilgang til pc i timene? Hva bruker dere den til?
- Er det noen som ikke leverer inn telefonen i timen? Ikke følger reglene. konsekvenser?
- (Kjenner dere andre elever ved andre skoler som ikke har mobilforbud? Hva tenker dere om det? At dere har og de ikke?)
- Har dere regler for bruk av mobiltelefonen/pc/nettbrett hjemme? Er skolen strengere?
- Bruker dere mobiltelefonen til lekser? Legger dere bort mobiltelefonen når dere gjør lekser?

Undervisning

- Hvilke regler for bruk av mobiltelefonen hadde dere tidligere, på barneskolen?
- Selv om forbud, hender det at dere får lov å bruke mobilen i timene?
- Hvordan brukes den i skolesammenheng/undervisning? Kunne dere tenke dere å bruke det mer?
- Hvordan er det å bruke mobiltelefon i undervisningen?
- Hvorfor tror dere det blir brukt ofte/sjelden?
- Hvilke muligheter gir en mobiltelefon?
- Hvordan bruker dere pc/notebook på skolen?
- Legger skolen vekt på undervisning med IKT? (nettvett, digitale verktøy, kildekritikk?) (Stort eller lite fokus på bruk av ikt?)
- Hvilken kompetanse har deres lærere innen IKT/digitale medier? (Føler dere at dere er bedre på teknologi enn deres lærere? På hvilken måte? Hvorfor?)
- Hvordan lærer dere best? (stille, bruke pc, lese, gjøre oppgaver, jobbe i grupper)
- Hva har dere lært av å bruke mobilen? (hvorvidt elevene lærer noe av mobilbruken i og utenfor skoletiden.)
- Hvordan og av hvem lærer dere å bruke nye apper/programmer på mobilen?
- Er det viktig å være tidlig ute med nye apper og oppdateringer, nye funksjoner?

Avslutning

- Til neste år når dere begynner på VGS, håper dere at det er mobilforbud i timene der også?
- Hva tar dere med dere videre fra mobilforbudet som dere har hatt på ungdomsskolen?
- Hvordan tror dere bruken av mobilen på skole/undervisning vil være i fremtiden?
- Blir mobilen brukt mer eller mindre i fremtiden i undervisningen tror dere? Hvorfor?

Tusen takk for deres svar og tid til å stille opp.

C: Informasjonsskriv til skole

Fakultet for samfunns- og utdanningsvitenskap
Institutt for sosiologi og statsvitenskap

1 av 1

Trondheim 26.02.2017

Informasjonsskriv om studien og deltakelse.

Mitt navn er Mari Lemme og jeg er masterstudent ved NTNU, institutt for sosiologi og statsvitenskap. I forbindelse med min masteroppgave, ønsker jeg å gjennomføre fokusgruppeintervjuer ved deres skole. Jeg ønsker å intervju til sammen 20-25 elever, i fra en eller to klasser i 10. trinn. Jeg ønsker også å utføre et kort dybdeintervju med rektor og/eller klasselærer om oppgavens tema dersom dette lar seg gjøre.

Tema for masteroppgaven er mobilforbud i skolen. Formålet med oppgaven er å se på hvorfor et mobilforbud i skolen er vedtatt og hva resultatene av et mobilforbud er. Jeg ønsker å få innsyn i elevers holdninger og tanker om et slikt mobilforbud. Det er tidligere ikke gjort mye forskning på dette området og det vil derfor være interessant å undersøke dette fenomenet.

Det er frivillig å være med i denne undersøkelsen og som deltaker har man mulighet til å trekke seg når som helst. Jeg ser for meg at intervjuene vil foregå i skoletiden dersom dette lar seg gjøre. Vi blir enige om tid og sted. Jeg vil benytte meg av lydopptaker/mobil og notater, som vil bli oppbevart på passordbeskyttet nettverk. Intervjuene vil vare fra 30-40 min. Alle opplysninger vil bli behandlet konfidensielt og anonymisert. Opptakene slettes når oppgaven er ferdig, juni 2017.

Dersom dere har noen spørsmål er det bare å kontakte meg på:
tlf. 41691733 eller epost: marilemme87@gmail.com

Min hovedveileder for oppgaven er førsteamanuensis Fredrik Mørk Røkenes ved NTNU, han kan nås for spørsmål på epost: fredrr@ntnu.no

Studien er meldt til Personvernombudet for forskning, NSD - Norsk senter for forskningsdata AS.

Med vennlig hilsen

Mari Lemme

Postadresse	Org.nr. 974 767 880	Besøksadresse	Telefon	Saksbehandler
7491 Trondheim Norway	postmottak@su.ntnu.no www.ntnu.no/iss	Dragvoll Bygg 9, nivå 5	+47 73591704	